

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/B/2023/36122167630712580

**KOMPARÁCIA ZAHRANIČNEJ A BEZPEČNOSTNEJ
POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY A MAĎARSKA
V ROKOCH 2017-2022**

Bakalárska práca

2023

Magdaléna Siládiová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

**KOMPARÁCIA ZAHRANIČNEJ A BEZPEČNOSTNEJ
POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY A MAĎARSKA
V ROKOCH 2017-2022**

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov
Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD.

Bratislava 2023

Magdaléna Siládiová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Podpis študenta

Pod'akovanie

Moje pod'akovanie patrí vedúcemu bakalárskej práce PhDr. Petrovi Csányimu, PhD. za jeho ochotu, cenné odborné rady a usmernenie počas písania bakalárskej práce. Tiež chcem pod'akovať svojej rodine a priateľom, ktorý mi boli v tomto období oporou.

Abstrakt

SILÁDIOVÁ, Magdaléna: *Komparácia zahraničnej a bezpečnostnej politiky Slovenskej republiky a Maďarska v rokoch 2017-2022*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2023, 77.s.

Cieľom bakalárskej práce je komparácia zahraničnej a bezpečnostnej politiky Maďarska a Slovenskej republiky za obdobie od roku 2017 do 2022. Práca je rozdelená do štyroch kapitol a obsahuje deviatich tabuliek. Prvé dve kapitoly sú venované vývoju zahraničnej politiky oboch štátov od roku 1989 až po súčasnosť. Taktiež v nich sú spomenuté isté neoddeliteľné udalosti vnútroštátnej politiky. V tretej kapitole spomíname ciele práce a metódy výskumu. Štvrtá kapitola je rozdelená na tri časti, jedna venujúca sa migračnej kríze, druhá vzťahom s Európskou úniou a tretia vzťahu s Ruskou federáciou a vojnou na Ukrajine. Výsledkom riešenia danej problematiky je prehľad dôležitých udalostí zahraničnej politiky oboch štátov v nami skúmaných oblastiach za nami skúmané obdobie.

Kľúčové slová: Maďarsko, Slovenská republika, migrácia, Európska únia, Ruská federácia, Ukrajina

Abstrakt

SILÁDIOVÁ, Magdaléna: *Komparácia zahraničnej a bezpečnostnej politiky Slovenskej republiky a Maďarska v rokoch 2017-2022.* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2023, 77.s.

The aim of the bachelor thesis is to compare the foreign and security policy of Hungary and the Slovak Republic for the period from 2017 to 2022. The thesis is divided into four chapters and contains nine tables. The first two chapters are devoted to the development of the foreign policy of both states from 1989 to the present. There are also mentioned certain inseparable events of national politics. In the third chapter, we mention the objectives of the work and research methods. The fourth chapter is divided into three parts, one dedicated to the migration crisis, the second to relations with the European Union, and the third to relations with the Russian Federation and the war in Ukraine. The result of solving the given problem is an overview of important events of the foreign policy of both states in the areas investigated by us for the set period.

Keywords: Hungary, Slovak Republic, migration, European Union, Russian Federation, Ukraine

Obsah

1	Vývoj zahraničnej a bezpečnostnej politiky Slovenskej republiky	12
1.1	Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 1989-1998 ...	12
1.2	Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 1998-2006 ...	14
1.3	Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 2006-2010 ..	17
1.4	Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 2010-2012 ...	18
1.5	Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 2012-2020 ...	19
1.6	Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 2020 – 2022	22
2	Vývoj zahraničnej a bezpečnostnej politiky Maďarska.....	24
2.1	Zahraničná a bezpečnostná politika Maďarska v rokoch 1989-2002.....	24
2.2	Zahraničná a bezpečnostná politika Maďarska v rokoch 2002 – 2010	25
2.3	Zahraničná a bezpečnostná politika Maďarska v rokoch 2010-2022.....	27
2.3.1	Eastern opening	28
2.3.2	Protimigračné zákony	30
3	Cieľ práce a metódy výskumu	31
4	Komparácia zahraničnej a bezpečnostnej politiky Maďarska a Slovenska.....	33
4.1	Východné partnerstvo	33
4.1.1	Politika Slovenskej republiky v závislosti od Ruskej federácie	33
4.1.2	Politika Maďarska v závislosti od Ruskej federácie.....	37
4.2	Migračná kríza.....	43
4.3	Vzťah Slovenskej republiky k Európskej únii v rokoch 2017 až 2022	51
4.4	Vzťah Maďarska k Európskej únii v rokoch 2017 až 2022	56
	Záver a diskusia	62
	Použitá literatúra	65

Zoznam obrázkov, tabuliek a grafov

Tabuľka č. 1 - Podiel poskytnutej pomoci Ukrajine na HDP krajiny v roku 2022

Tabuľka č. 2 - Súhlas obyvateľov s financovaním nákupu a dodávania vojenského materiálu na Ukrajinu zo strany Európskej únie

Tabuľka č. 3 - Reakcia Európskej komisie na národnú konzultáciu „Zastavme Brusel!“

Tabuľka č. 4 - Celkový počet dlhodobých prisťahovalcov prichádzajúcich do vykazujúcej krajiny počas referenčného roka

Tabuľka č. 5 - Počet nelegálnych prekročení hraníc počas referenčného roka

Tabuľka č. 6 - Počet udelených azylov z celkového počtu vykonaných rozhodnutí za referenčný rok

Tabuľka č. 7 - Postoj strán SMER SD a OĽANO k Európskej únii na základe vyjadrení v médiách

Tabuľka č. 8 - Vnímanie Európskej únie spoločnosťou za rok 2017

Tabuľka č. 9 - Vnímanie Európskej únie spoločnosťou za rok 2022

Zoznam použitých skratiek

DEÚS	Demokratická únia Slovenska
DS	Demokratická strana
FKgP	Nezávislá maloroľnícka strana
HZDS	Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko
KBSE	Konferencia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
KDH	Kresťanskodemokratické hnutie
KDNP	Kresťanskodemokratická ľudová strana
MDF	Maďarské demokratické fórum
MNI	Maďarská nezávislá iniciatíva
MSZP	Maďarská socialistická strana
NATO	Organizácia Severoatlantickej zmluvy
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OLANO	OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti
OSN	Organizácia Spojených národov
RSS	Roľnícka strana Slovenska
SaS	Sloboda a Solidarita
SDK	Slovenská demokratická koalícia,
SDKÚ-DS	Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana
SMER-SD	Smer - sociálna demokracia
SNS	Slovenská národná strana
SZDSZ	Zväz slobodných demokratov
VPN	Verejnosť proti násiliu
ZRS	Združenie robotníkov Slovenska

Úvod

Slovenská republika s Maďarskom zdieľa okrem hraníc aj mimoriadne dôležité formy politickej a obchodnej spolupráce. Tak ako vnútorná, aj zahraničná politika Maďarska sa po roku 2010 začala výrazne meniť, čo malo okrem iného vplyv aj na jej vzťahy k zahraničným partnerom či zoskupeniam. Slovenská republika bola v období od roku 2017 do roku 2022 poznačená zmenou vo vládnej koalícii, kedy po dlhom období vlády Roberta Fica nastúpila vláda Igora Matoviča. Počas nami sledovaného obdobia sa vyskytlo viacero krízových situácií, ktoré ovplyvnili zahraničnú politiku oboch štátov. Pre obmedzený rozsah bakalárskej práce sme sa rozhodli venovať vzťahu s Európskou úniou, vzťahu s Ruskou federáciou, vojne na Ukrajine a reakcii na migračnú krízu.

V prvej kapitole tejto bakalárskej práce sa venujeme vývoju zahraničnej a bezpečnostnej politiky Slovenskej republiky od roku 1989 cez získanie samostatnosti v roku 1993 až po súčasnosť. Okrem zahraničnej politiky spomíname aj významné vnútroštátne zmeny, ktoré sú v úzkom prepojení so zahraničnou politikou štátu. Prvá kapitola je rozdelená do šiestich podkapitol podľa určených časových rozpätí.

V druhej kapitole sa venujeme vývoju zahraničnej a bezpečnostnej politiky Maďarska od roku 1989 až po súčasnosť. Podobne ako v prvej kapitole neopomenieme významné vnútropolitické zmeny, ktoré mali vplyv na ďalší vývoj a smerovanie zahraničnej politiky Maďarska. Druhá kapitola je rozdelená do troch podkapitol s dôrazom na stratégiu Eastern opening a protimigračné zákony, ktoré sú bližšie popísané v samostatných podkapitolách. Považujeme za dôležité bližšie sa venovať týmto dvom problematikám, nakoľko hrajú významnú rolu v praktickej časti tejto bakalárskej práce.

Tretia kapitola je venovaná cieľom a metodike skúmania, v ktorej bližšie vysvetlíme postup pri spracovaní praktickej časti bakalárskej práce. Pre každú zo skúmaných sfér sme najprv urobili analýzu dôležitých aktov zozbieraných z odbornej literatúry, článkov, či z médií. Následne sme pri každej vybrali aj vhodné štatistické údaje týkajúce sa danej problematiky a snažili sa pomocou nich doplniť východiská získané z prehľadu literatúry.

Štvrtá kapitola pozostáva zo štyroch podkapitol venujúcich sa trom hlavným problematikám zahraničnej politiky oboch štátov. V prvej podkapitole sa venujeme Východnému partnerstvu. Pre prípad tejto bakalárskej práce sme si vybrali zameranie na

vzťahy a postoje štátov k Ruskej federácii a s tým spojenej vojne na Ukrajine. Oba štáty v tomto prípade zastávajú rozhodné a razantné postoje, preto považujeme sústredenie na tieto dve sféry veľmi relevantné. Pri problematike reakcií štátov na vojnu na Ukrajine sme vytvorili komparáciu poskytnutej vojenskej techniky, finančnej pomoci a humanitárnej pomoci oboma krajinami. Tiež sme skúmali názor verejnosti použitím štatistiky Eurobarometer, aby sme porovnali, akú podporu verejnosti majú štáty vo svojich krokoch.

Pre problematiku migračnej politiky sme po preskúmaní politických postojov a dôležitých momentov zahraničnej politiky skúmali počet prichádzajúcich dlhodobých migrantov za obdobie od roku 2017 do roku 2022. Tiež sme porovnávali počet nelegálnych prekročení hraníc ako faktor efektivity migračnej politiky štátov. Pre tento výskum sme využili databázu Európskeho štatistického úradu Európskej únie, Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a polície Maďarska. Kvôli nedostupným dátam po roku 2020 sme pre analýzu pracovali len s dátami za roky 2017, 2018, 2019 a 2020.

Posledné dve podkapitoly sa venujú problematike vzťahov štátov s Európskou úniou. Sledovali sme vystúpenia a prejavy predstaviteľov štátu týkajúce sa tejto problematiky a odpovede, poprípade právne kroky, ktoré Európska únia voči týmto štátom podnikla. Nakoľko v nami sledovanom období došlo v Slovenskej republike k zmene vládnej koalície, považovali sme za relevantné porovnať postoj dvoch najväčších strán tohto obdobia k Európskej únii. Využili sme preto výsledky výskumu, ktorý analyzoval vyjadrenia predstaviteľov týchto strán v médiách. Následne sme sa venovali zmene vo vnímaní Európskej únie spoločnosťou na začiatku nami skúmaného obdobia a v roku 2022. Pre tento účel sme vybrali výsledky prieskumu Eurobarometer zameriavajúce sa na pozitívne či negatívne vnímanie Európskej únie verejnosťou. Súčasťou analýzy je tiež porovnanie dvoch prominentných predstaviteľov oboch štátov v závislosti od zahraničnej politiky vo vzťahu k Európskej únii. Porovnávali sme Roberta Fica a Viktora Orbána ako dvoch významných predstaviteľov štátov, ktorí sa na danú tému často vyjadrovali.

Posledná kapitola je venovaná záveru vychádzajúcemu z predošlej analýzy a odporúčaniam pre ďalšie štúdium.

1 Vývoj zahraničnej a bezpečnostnej politiky Slovenskej republiky

1.1 Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 1989-1998

Rok 1989 pre Slovenskú republiku predstavuje významný medzník, koniec tzv. „Vlády jednej strany“ a prechod k demokratickej forme riadenia štátu. Nasledujúce roky sa niesli v znamení nielen vnútropolitických, ale aj zahraničnopolitických reforiem. V prvých demokratických voľbách na Slovensku zvíťazili VPN/MNI, ktorí vytvorili koalíciu s KDH a DS. Na premiérske kreslo zasadol Vladimír Mečiar. Toto vládne obdobie nezaznamenalo také úspechy či životnosť, ako sa predpokladalo a v koalícii nastali názorové rozpory na to, ako postupovať pri demokratizácii krajiny. Na jednej strane stáli pravicovo orientovaní politici, ktorí presadzovali rýchlu a radikálnu reformu a na druhej strane ľavicoví politici, ktorí zastávali pomalú a graduálnu transformáciu. Tieto rozpory vyvrcholili odvolaním Vladimíra Mečiara z postu premiéra a vymenovaním Jána Čarnogurského z KDH za nového predsedu vlády. Turbulencie v podpore vládnych strán sa prejavili vo voľbách v roku 1992, ktorým dominovalo Mečiarove HZDS, ktoré následne vytvorilo menšinovú vládu priamo podporovanú svojimi 74 poslancami. Táto vláda 15. júla 1992 získala dôveru 104 zákonodarcov. Následne sa menšinová vláda rozšírila o SNS.

Mečiarova vláda zaujala viac ľavicový prístup k reformám, ktorý sa prejavil napríklad v spomalení hospodárskych reforiem. Okrem toho zahájila veľkú privatizáciu štátnych podnikov, ktoré pripadli osobám blízkym HZDS, vystupovala proti maďarskej menšine či vytvárala tlak na médiá. Jedným z významných aktov Mečiarovej vlády bolo prijatie Deklarácie o zvrchovanosti Slovenskej republiky, ktorá bola prijatá 17. júla 1992. Tento akt bol prvým krokom vedúcim k zániku Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a vytvoreniu samostatnej Slovenskej republiky. Česká a Slovenská Federatívna Republika zanikla 31. decembra 1992.¹

Toto obdobie je dôležité pre východisko zahraničnej politiky Slovenskej republiky, keďže pomerne civilizované rozdelenie Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a tiež vyhlásenie Národnej rady, v ktorom sa zaväzuje k rešpektovaniu existujúcich pravidiel

¹ CABADA, L. – DVOŘÁKOVÁ, V: *Komparace politických systému III*. 2004, s.86-89

regulujúcich medzinárodné vzťahy, napomohli k rýchlemu uznaniu Slovenskej republiky ako suverénneho štátu. Už v roku 1993 bola Slovenská republika uznaná 93 štátmi a stala sa účastníckym štátom KBSE.²

Prvé obdobie samostatnej Slovenskej republiky vystihuje nepriaznivý vnútropolitický vývoj a výrazná nestabilita vlády. Čo sa týka zahraničnej politiky Slovenskej republiky v tomto období, tá bola výrazne ovplyvnená najmä odchodom ministra zahraničných vecí Milana Kňažka, ktorý svoju funkciu po konečnom prijatí demisie prezidentom Michalom Kováčom opustil v roku 1993 na znak protestu proti Mečiarovej autoritárskej politike. Spolu s ním vládu opustili aj ďalší poslanci z jeho okolia. Ďalšou ranou pre zahraničnú politiku Slovenskej republiky bolo odstúpenie nástupcu na post ministra zahraničných vecí, Jozefa Moravčíka, ktorý svoj post opustil podobne ako jeho predchodca v roku 1994.³

Už od vzniku samostatnej Slovenskej republiky bolo žiadané smerovanie zahraničnej politiky jasné. Cieľmi sa stali partnerstvo s rozvinutými demokratickými štátmi a členstvo v integračných zoskupeniach západných krajín.⁴ Slovenská republika pomerne rýchlo získala medzinárodné uznanie a s tým spojené členstvo v mnohých významných medzinárodných organizáciách. Medzi tie najdôležitejšie by sme mohli zaradiť najmä OSN a Radu Európy.⁵

Vnútoraná politická nestabilita novovzniknutej Slovenskej republiky sa výrazne prejavila v roku 1994. Práve v tomto roku sa zloženie vlády zmenilo trikrát. Prvýkrát to bolo 15. marca 1994, kedy vysoko nestabilnú Mečiarovu vládu po vyslovení nedôvery nahradila vláda Jozefa Moravčíka, ktorý po odchode z HZDS vytvoril spolu s Milanom Kňažkom DEÚS.⁶ Neskôr po predčasných voľbách, 13. decembra 1994, sa opäť dostala k moci vláda

² DULEBA, A. – LUKÁČ, P. – WLACHOVSKÝ, M: *Zahraničná politika Slovenskej republiky: Východiská, stav a perspektívy*. 1998, s.12

³ CABADA, L. – DVOŘÁKOVÁ, V: *Komparace politických systému III*. 2004, s.89

⁴ DULEBA, A. – LUKÁČ, P. – WLACHOVSKÝ, M: *Zahraničná politika Slovenskej republiky: Východiská, stav a perspektívy*. 1998, s.5

⁵ Tamtiež. s.12

⁶ ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Vláda Slovenskej republiky od 24. 6. 1992 do 15. 3. 1994*. 1992. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na internete: <<https://www.vlada.gov.sk/vlada-slovenskej-republiky-od-24-6-1992-do-15-3-1994/?csrt=9473945927764287379>>

Vladimíra Mečiara.⁷ Avšak už okrem predošlých dvoch strán tvoriacich koalíciu (SNS a HZDS) bola doplnená o členov RSS a ZRS.⁸

Výrazným problémom Slovenskej republiky v tomto období, ktorý bol z časti spôsobený problémami vo vnútornej politike a častými zmenami v zostave vlády a vládnych orgánoch, bolo značné zmätenie zahraničia, s kým komunikovať ohľadom dlhodobej spolupráce. Príčinou bolo najmä časté striedanie poslancov na poste ministra zahraničných vecí. Napriek jasnému vyjadreniu vôle nasledovať západnú zahraničnú politiku a snahe o vstup do západných integračných združení bola v tomto období vnútorná politika Slovenskej republiky v značnom rozpore s týmito vyjadreniami. Slovenská republika sa stala sledovanou témou medzi západnými štátmi, ktoré jej v tomto období dokonca adresovali diplomatické demarše na znak upozornenia na situáciu a vývoj demokracie v Slovenskej republike. Konkrétne to bolo v reakcii na únos syna prezidenta Michala Kováča, vraždu Róberta Remiáša a mnoho ďalších kontroverzií.⁹

Nemôžeme však Mečiarovej vláde uprieť dôležitosť v procese vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie. V roku 1995 totiž premiér Vladimír Mečiar odovzdal francúzskemu prezidentovi Jacquesovi Chiracovi oficiálnu žiadosť o vstup Slovenskej republiky do Európskej únie.¹⁰ Bola to však zároveň jeho zásluha, že sa Slovenská republika nedostala v roku 1999 do NATO, nakoľko brzdil dôležité reformy hlavne v oblasti demokracie a právneho štátu.

1.2 Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 1998-2006

Po voľbách v roku 1998 nastala vo vláde, a tým pádom aj v smerovaní Slovenskej republiky, zásadná zmena, nakoľko sa súčasťou vlády stali všetky doposiaľ opozičné strany pod vedením šéfa SDK Mikuláša Dzurindu. Prvé volebné obdobie tzv. „Dzurindovej vlády“ sa vyznačovalo pokračovaním polarizácie slovenskej politiky, čo predstavovalo problém už

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Vláda Slovenskej republiky od 15. 3. 1994 do 13. 12. 1994*. 1994. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na internete: <<https://www.vlada.gov.sk/vlada-slovenskej-republiky-od-15-3-1994-do-13-12-1994/?csrt=9473945927764287379>>

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Vláda Slovenskej republiky od 13. 12. 1994 do 30. 10. 1998*. 1995. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na internete: <<https://www.vlada.gov.sk/vlada-slovenskej-republiky-od-13-12-1994-do-30-10-1998/?csrt=9473945927764287379>>

DULEBA, A. – LUKÁČ, P. – WLACHOVSKÝ, M: *Zahraničná politika Slovenskej republiky: Východiská, stav a perspektívy*. 1998, s.13-15

¹⁰EURÓPSKA KOMISIA: *Slovensko v EÚ*. [cit. 2022-13-11]. Dostupné na internete: <https://slovakia.representation.ec.europa.eu/o-nas/slovensko-v-eu_sk>

v predchádzajúcom období. Vo vládnucej koalícii nastalo pre vnútorné nezhody mnoho štiepení a vytváraní nových strán, čo nasmerovalo zameranie vlády na vnútornú politiku a nie na napĺňanie svojich ambícií vstúpiť do západných integračných združení, ktorými sa navonok Slovenská republika prezentovala.¹¹

Budíčkom pre zahraničnú politiku Slovenskej republiky bol nepochybne aj výrok bývalej ministerky zahraničných vecí USA Madeleine Albrightovej, ktorá nazvala Slovensko „čiernou dierou na mape Európy“. Podľa informácií Tlačovej agentúry Slovenskej republiky sa na stretnutí s prezidentom Andrejom Kiskom v roku 2016 opýtala, či jej Slovensko odpustilo tento výrok. Prezident na to reagoval slovami „Práve naopak, dobre, že ste to v roku 1998 povedali, bol to pre nás budiček.“¹²

Vo volebnom programe vládnucej koalície bola jasne vyjadrená snaha o zmenu doterajšej zahraničnej politiky Slovenskej republiky. „Vláda bude klásť hlavný dôraz na proces euroatlantickej integrácie, v ktorom sa Slovensko ocitlo v uplynulom období v pozícii nezodpovedajúcej jeho potenciálu. Slovenská zahraničná a bezpečnostná politika bude vychádzať z toho, že zachovanie vlastnej identity, suverenity, vonkajšej bezpečnosti a priaznivých podmienok pre ekonomický rozvoj Slovenskej republiky je možné iba v rámci európskych a transatlantických integračných zoskupení.“¹³

Hneď na začiatku svojho vládnutia bola vládna koalícia vystavená zásadnej zahraničnopolitickej otázke týkajúcej sa postoja Slovenskej republiky k vojne v Kosove. Vládna koalícia sa znova nezhodla s opozíciou. Členovia vládneho kabinetu sa vyjadrili v prospech separatistov a označili Miloševičovu vládu za genocídu proti Albáncom, zároveň vláda povolila prelety stíhačiek NATO nad územím Slovenskej republiky. Opozícia na čele s Vladimírom Mečiarom a HZDS ostro kritizovala USA a NATO. V roku 1999 SNS vydala Memorandum, v ktorom vyjadrila podporu ruskej diplomacii v srbských aj v slovanských záujmoch.¹⁴

¹¹ FIALA, P. -HERBUT, R. a kol.: *Středoevropské systémy politických stran*. 2003. s.167-168

¹² TASR: *Exministerka USA kedysi o SR povedala, že je to čierna diera Európy*. 2017. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na internete: <<https://www.teraz.sk/video/exministerka-zahranicnych-veci-usa-ma/259621-clanok.html>>

¹³ VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky*. 1998. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na internete: https://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf?csrt=15570113341894350676

¹⁴ TÖRÖK, M: *Tri obdobia dvoch desaťročí zahraničnej politiky Slovenskej republiky*. 201. s.123-124

Dôležitým prínosom Dzurindovej vlády v zahraničnej politike Slovenskej republiky je bezpochyby vstup Slovenskej republiky do NATO. Slovenská republika prejavovala svoj záujem o vstup do NATO už od roku 1993, no kvôli nestabilnej vnútro politickej situácii a Mečiarovej autoritárskej nacionalnej politike sa nepodnikli výrazné kroky smerom k naplneniu tohto cieľa. Za veľké zlyhanie slovenských snáh o vstup do NATO sa považuje nepozvanie Slovenskej republiky do Aliancie na samite NATO v Madride v roku 1997, kedy boli do Aliancie pozvané tri naše susediace štáty: Maďarsko, Poľsko a Česká republika. Dá sa predpokladať, že práve toto zlyhanie podnietilo aktivitu Slovenskej republiky, ktorá sa prejavila prijatím akčného plánu s názvom NP PRENAME v roku 1999, ktorý mal za úlohu dopomôcť k reformám potrebným pre vstup do Aliancie. Táto snaha sa vyplatila, keď bolo Slovensko na pražskom samite v roku 2002 pozvané na štartovacie rokovania o vstupe do Aliancie. Slovenská republika sa stala členom NATO 29. marca 2004.¹⁵

Slovenská republika prejavovala svoju vôľu vstúpiť do Európskej únie už v rámci Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, avšak po rozdelení federácie bol tento proces pozastavený. Prvým významným krokom bolo odovzdanie oficiálnej žiadosti o vstup do Európskej únie premiérom Vladimírom Mečiarom v roku 1995.

Od roku 2000 sa konali rozhovory Slovenskej republiky s Európskou úniou, ktoré sa týkali implementácie legislatívy Európskej únie do právneho poriadku Slovenskej republiky. V roku 2001 sa Slovenská republika stala členom takzvanej Laekenskej skupiny spolu s Českou republikou, Maďarskom, Poľskom, Estónskom, Litvou, Lotyšskom, Maltou a Cyprom. Snahu vlády o vstup do Európskej únie potvrdili aj výsledky referenda o vstupe do EÚ vyhlásenom prezidentom Rudolfom Schusterom v roku 2003.

„Konalo sa 16. - 17. mája 2003 a zúčastnilo sa ho 52,15 % oprávnených voličov. Na otázku: “Súhlasíte s tým, aby sa Slovenská republika stala členským štátom Európskej únie?” odpovedalo 6,2 % voličov NIE a 92,46 % voličov ÁNO.“¹⁶

Slovenská republika oficiálne pristúpila do Európskej únie 1. mája 2004 na čom mal nespochybniteľný podiel Mikuláš Dzurinda.

¹⁵ MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Vstup do NATO*. 2004. [cit. 2022-24-11]. Dostupné na internete: < <https://www.mosr.sk/vstup-do-nato/?mnu=288> >

¹⁶ EURÓPSKA KOMISIA: *Slovensko v EÚ*. [cit. 2022-13-11]. Dostupné na internete: < https://slovakia.representation.ec.europa.eu/o-nas/slovensko-v-eu_sk >

1.3 Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 2006-2010

Obdobie prvej vlády Roberta Fica by sme v oblasti zahraničnej politiky mohli označiť za úspešné aj poškodujúce. Do roku 2009 bol na poste ministra zahraničných vecí Ján Kubiš, ktorého neskôr nahradil Miroslav Lajčák.¹⁷

Za najväčšie úspechy zahraničnej politiky Slovenskej republiky môžeme považovať vstup do Schengenskej zóny a prijatie Eura ako národnej meny. Tieto kroky boli jasným vyjadrením prozápadnej orientácie Slovenskej republiky v zahraničnopolitickej sfére. Na druhej strane za veľký neúspech by sme mohli považovať zhoršené vzťahy so susedným Maďarskom. Bývalý minister zahraničných vecí Ján Kubiš sa pre týždenník Plus 7 dní o tomto probléme vyjadril nasledovne: *"Za hlavný neúspech považujem, že sme doposiaľ nenašli účinný spôsob a nástroje, ako zlepšiť vzťahy s Maďarskom bez kompromisov, pokiaľ ide o hájenie našich štátnych záujmov, ako prekonať úskalia histórie a nacionalizmu."*¹⁸

Za zhoršenie týchto vzťahov môže v nemalej miere práve zloženie vládnej koalície s pomerne nacionalistickými politickými stranami SNS na čele s Jánom Slotom a HZDS s Vladimírom Mečiarom. V diplomatickej sfére neprijateľné a občas aj vulgárne prejavy Jána Slotu na adresu Maďarska, jeho kultúry, obyvateľov či politikov boli jednoznačne výrazným faktorom naštrbenia vzťahov týchto dvoch krajín. Za tieto neprijateľné výroky sa vtedajší minister zahraničných vecí Ján Kubiš ospravedlnil ministerke zahraničných vecí Maďarska Kinge Gönczovej. Ján Slotu totiž práve ju vo svojom prejave nazval „*strapatou pani*“ a dodal: *"Mohla by sa radšej viac starať o svoj zovňajšok"*.¹⁹

Pri prvej vláde Roberta Fica je nevyhnutné uviesť jeho rezervovaný postoj k západnej orientácii Slovenska v rámci zahraničnej politiky. Cieľom zahraničnej politiky Roberta Fica bola silnejšia orientácia na Ruskú federáciu a kritika Spojených štátov ako spojenca Slovenskej republiky. Tomáš Benedikovič v článku pre denník Sme z apríla 2010 uviedol časť z článku ruského serveru Pravda, v ktorom sa o Robertovi Ficovi píše ako o praktickom spojencovi Ruska, keď ako jeden z prvých štátnych predstaviteľov v Európe označil

¹⁷ Úrad vlády Slovenskej republiky: *Vláda SR od 04. 07. 2006 do 08. 07. 2010*. 2006. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na internete: <<https://www.vlada.gov.sk/vlada-sr-od-04-07-2006-do-08-07-2010/>>

¹⁸ TASR: *Kubiš: renomé Slovenska kazia vzťahy s Maďarskom*. 2010. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na internete: <<https://www1.pluska.sk/spravy/z-domova/kubis-renome-slovenska-kazia-vztahy-madarskom>>

¹⁹ SITA: *Kubiš sa pre Slotu ospravedľňuje maďarskej ministerke*. 2008. [cit. 2022-24-11]. Dostupné na internete: <<https://domov.sme.sk/c/3915828/kubis-sa-pre-slotu-ospravedlnuje-madarskej-ministerke.html>>

Gruzínsko za agresora vo vojne o Južné Osetsko a tak isto, keď označil Ukrajinu ako vinníka plynovej krízy z roku 2009.²⁰

1.4 Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 2010-2012

Rok 2010 sa v slovenskej politike niesol v znamení zmien, keď dovtedajšiu vládnú koalíciu vystriedala koalícia SDKÚ-DS na čele s Ivetou Radičovou, SaS, KDH a maďarská strana Most-Híd. Ministrom zahraničných vecí sa stal Mikuláš Dzurinda.²¹

Toto obdobie sa z hľadiska zahraničnej politiky vyznačuje zlepšením vzťahov so Spojenými štátmi a taktiež ochladnutím vzťahov s Ruskou federáciou. Slovenská republika sa začala ráznejšie ohradzovať voči autoritárskym režimom a za jeden z hlavných princípov si určila ľudské práva, slobodu a ochranu menšín. To sa prejavilo v rôznych symbolických aktoch predstaviteľov štátu, ako napríklad ocenenie pre kubánske hnutie Ženy v bielom, ktorého sa zúčastnila premiérka Iveta Radičová alebo podporu kandidatúry čínskeho politického väzňa Liou siao-po na Nobelovu cenu za mier, ktorú podpísal Mikuláš Dzurinda spolu s ďalšími poslancami NR SR ako aj s aktivistami z mimovládnych organizácií.²²

Slovenská diplomacia ako aj ministerstvo zahraničných vecí v tomto období výrazne podporovali vstup krajín západného Balkánu do Európskej únie. Slovenskí predstavitelia viedli dialógy s predstaviteľmi Bosny a Hercegoviny, Srbska, Chorvátska a ďalších krajín západného Balkánu snažiacich sa o európsku integráciu. Za pozitívum môžeme tiež považovať výraznú snahu o zlepšenie vzťahov so susedným Maďarskom, keď sa predstavitelia štátov V4 stretli v Karlových Varoch.

Tak ako v predchádzajúcich volebných obdobiach, aj počas vlády Ivety Radičovej predstavovali vzťahy so susedným Maďarskom zahranično-politický problém. Proti sebe stáli dve vlády s rozdielnym prístupom k problematike maďarsko-slovenských vzťahov. V Maďarsku vyhrala voľby strana Fidesz, ktorá sa v otázke vzťahov so Slovenskom rozhodla pre radikálnejší a nacionálny prístup, zatiaľ čo vláda Ivety Radičovej zvolila orientáciu na

²⁰ TÓDA, M.: *Ruské médiá: Slovensko je náš spojenec*. 2012 [cit. 2022-9-10]. Dostupné na internete: <<https://svet.sme.sk/c/5318646/ruske-media-slovensko-je-nas-spojenec.html>>

²¹ ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Vláda SR od 09. 07. 2010 do 04.04.2012*. 2010. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na internete: <<https://www.vlada.gov.sk/vlada-sr-od-09-07-2010-do-04042012/>>

²² BŮTORA, M.: *Slovensko 2010, Správa o stave spoločnosti a demokracie a o trendoch na rok 2010: Zahraničná politika*. 2011. s.216

zmiernenie napätia medzi týmito dvoma krajinami. Široko diskutovanou otázkou týchto rokov sa stalo takzvané „dvojaké občianstvo“. Prvé snahy o zmenu získania štátneho občianstva Maďarska boli už v roku 2004, keď sa o túto zmenu pokúsil Viktor Orbán neúspešným referendum. Zákon sa napokon podarilo schváliť 26. mája 2010. „*Novela umožňuje udeľovanie maďarského štátneho občianstva aj cudzím štátnym príslušníkom na individuálnom princípe, pokiaľ bol ich predok maďarským občanom, dokáže pravdepodobnosť svojho pôvodu z Maďarska a preukáže znalosť maďarského jazyka. Maďarské štátne občianstvo môžu pritom žiadatelia získať aj vtedy, keď nespĺňajú podmienku nepretržitého pobytu na území Maďarska.*“²³

Predchádzajúca vládna koalícia, pod vedením Roberta Fica v reakcii na tento akt prijala už v nasledujúci deň v skrátanom legislatívnom konaní protizákon, podľa ktorého „*každý občan, ktorý slobodne prijme občianstvo iného štátu, prestane byť občanom Slovenska. Jedinými výnimkami sú podľa dikcie novely zákona vstup do manželstva a narodenie dieťaťa*“.²⁴ Zákon bol kritizovaný zo strany opozície, keďže postihoval rádových občanov, pre ktorých to znamenalo, že v prípade prijatia maďarského občianstva by stratili slovenské a v prípade, že ich práca vyžadovala slovenské občianstvo, boli nútení z nej odísť. To sa týkalo napríklad armády, hasičského a záchranného zboru, polície a iných povolání.

Kabinet Ivety Radičovej sa počas svojho volebného obdobia viackrát snažil o zmiernenie napätia a riešenie problému dvojakého občianstva, no nestretol sa s podporou ani medzi poslancami NR SR, ani priaznivej reakcie Maďarska.

1.5 Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 2012-2020

Po vyslovení nedôvery vláde 11. októbra 2011, spôsobeného vnútornými rozpormi vo vládnej koalícii v spojení s otázkou prijatia eurovalu, sa v predčasných voľbách znova dostal k moci Robert Fico so svojou stranou SMER-SD. Na post ministra zahraničných vecí opät

²³ MARUŠIAK, J.: *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2010*. 2011. [cit. 2023-1-2]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2011/03/Rocenka-zahranicnej-politiky-SR-2010.pdf>> s.87.

²⁴ Tamtiež. s.89.

zasadol Miroslav Lajčák, ktorý na tomto poste pobudol až do konca druhého volebného obdobia v roku 2020.²⁵

Krátko po svojom nástupe do funkcie minister zahraničných vecí pokračoval v stopách svojho predchodcu a stretol sa s predstaviteľmi Gruzínska a Chorvátska s cieľom viesť dialóg na tému ich integračných ambícií. Za úspech európskej politiky Slovenskej republiky v tomto smere v Ročenke zahraničnej politiky Slovenskej republiky autor Peter Brizáni²⁶ považuje práve prijatie Chorvátska do Európskej únie. Jedným dychom však dodáva neúspechy v rámci riešenia konfliktov s Maďarskom.

Prelomovým v zahraničnej politike Slovenskej republiky sa bezpochyby stal rok 2014, kedy vyeskalovalo napätie na Ukrajine. Slovenská republika, ktorá doposiaľ podporovala integračné ambície Ukrajiny, sa voči anexii Krymu aj voči agresii Ruskej federácie principiálne ohradila. Kríza na Ukrajine odštartovala prílev problémov, ktorým musela slovenská diplomacia a zahraničná politika čeliť. Okrem historicky najnižšej účasti na voľbách do Európarlamentu, na ktorých sa zúčastnilo len 13% obyvateľov, musela Slovenská republika riešiť aj nelegálnu migráciu do Európy v rámci utečeneckej krízy. Prijatím sankcií voči Ruskej federácii si Slovenská republika taktiež významne negatívne ovplyvnila vzťahy s Ruskom, ako aj bilaterálnu obchodnú výmenu. Každopádne aj napriek obavám z reakcie Ruskej federácie Slovenská republika naďalej podporovala projekty na Ukrajine.²⁷

V roku 2018 v dôsledku občianskych protestov spojených s odhalením prepojenia vládnucej strany na nekalé praktiky a podvody podnikateľov a oligarchov, ktoré po úkladnej vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej vyplávali na povrch, bol premiér Robert Fico donútený podať demisiu. Nahradil ho Peter Pellegrini a vládna koalícia zostala zachovaná. V deň podania demisie 15. marca 2018 sa prezident Andrej Kiska o súčasnej politickej

²⁵ ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Vláda SR od 24. 03. 2016 do 20. 03. 2020*. 2012. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na internete: <<https://www.vlada.gov.sk/vlada-sr-od-24-03-2016-do-20-03-2020/?csrt=15570113341894350676>>

²⁶ BRIZÁNI, P.: *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2011*. 2012. [cit. 2022-11-11]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2012/02/Rocenka-zahranicnej-politiky-SR-2011.pdf>>

²⁷ LAJČÁK, M.: *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2014*. 2015. [cit. 2022-13-11]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2015/03/Rocenka-zahranicnej-politiky-SR-2014.pdf>> s.10-15.

situácii vyjadril nasledovne: „*Po dvoch týždňoch medzinárodnej hanby, popierania politickej zodpovednosti a masových protestov sme opäť na začiatku*“. ²⁸

Vnútrotná politická nestabilita sa logicky prejavila aj v zahraničnej politike. V Ročenke slovenskej zahraničnej politiky pre rok 2018 už v názve svojho príspevku uviedol minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák: „*Not a particularly excellent year*“. ²⁹ Za neúspechy považoval stále pretrvávajúce konflikty v Jemene, Sýrii a susednej Ukrajine, ktoré sa v roku 2018 nepodarilo vyriešiť. Pri riešení konfliktu na Ukrajine podľa Miroslava Lajčáka netreba zabúdať, že bez dialógu s Ruskou federáciou je riešenie konfliktov vo východnej Európe nemožné. Jedným dychom však dodáva, že pri tom nie je nutné veriť všetkým výrokom a príslubom prichádzajúcim z Moskvy. Ukrajinsko-ruský konflikt taktiež označil za najväčšiu výzvu roku 2018. ³⁰

Za jeden z dôležitých momentov zahraničnej politiky Slovenskej republiky by sme mohli považovať zvolenie Zuzany Čaputovej do funkcie prezidentky Slovenskej republiky. Zuzana Čaputová priniesla do dovtedy korupciou poznačenej politickej scény rozvážnosť, diplomatické vystupovanie a zastávanie demokratických hodnôt. K zvoleniu jej zrejme napomohlo aj vyšetrovanie vraždy investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho partnerky Martiny Kušnírovej, ktoré odhalilo mnoho nekalých praktík, korupcie a rodinkárstva vo vtedajšej vláde. Zuzana Čaputová bola prvá žena na poste prezidentky v rámci štátov V4 a hlásala proeurópske a liberálne hodnoty a k jej zvoleniu jej gratulovali aj mnohí predstavitelia európskych inštitúcií, ktorí vyzdvihovali jej prístup k tolerancii, slobode a solidarite. ³¹

²⁸ PRUŠOVÁ, V. – Dugovič, M.: *Fico podal demisiu a odkázal že nekončí, prezident poveril zostavením vlády Pellegriniho*. 2018. [cit. 2022-24-11]. Dostupné na internete: <<https://dennikn.sk/1063689/fico-nekonci/>>

²⁹ LAJČÁK, M.: *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2018*. 2019. [cit. 2022-13-11]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2019/04/Yearbook-of-Slovakias-Foreign-Policy-2018.pdf>> s.5

³⁰ LAJČÁK, M.: *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2018*. 2019. [cit. 2022-13-11]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2019/04/Yearbook-of-Slovakias-Foreign-Policy-2018.pdf>> s.6-7

³¹ TASR: *Lidri únie gratulovali Čaputovej k zvoleniu za prezidentku Slovenska*. 2019. [cit. 2022-24-11]. Dostupné na internete: <<https://spravy.pravda.sk/prezidentske-volby-2019/clanok/507715-lidri-unie-gratulovali-caputovej-k-zvoleniu-za-prezidentku-slovenska/>>

1.6 Zahraničná a bezpečnostná politika Slovenskej republiky v rokoch 2020 – 2022

Rok 2020 znamenal pre slovenskú politiku obrat – vytvorila sa vládna koalícia pod vedením premiéra Igora Matoviča z hnutia OĽANO, ktoré v tomto volebnom období zvíťazilo so ziskom 25,02% hlasov. Vládu zostavilo so stranou SaS, ZA ĽUDÍ a s hnutím SME RODINA.³² Pre Slovenskú republiku to znamenalo zmenu vlády po ôsmich rokoch vlády strany SMER-SD v koalícii s SNS a Most-Híd. Post ministra zahraničných vecí taktiež opustil Miroslav Lajčák a na jeho miesto nastúpil Ivan Korčok.³³

Volebné obdobie po nástupe novej vládnej koalície možno jednoznačne spojiť s pandémiou Covid-19, ktorá postihla celý svet. Prvou veľkou komplikáciou spojenou s pandémiou bola potreba dostať slovenských občanov zo zahraničia naspäť na územie Slovenskej republiky. Zároveň však pandémia znamenala prehĺbenie vzťahov medzi Slovenskou republikou a krajinami západného Balkánu, východnej Európy, Afriky a Stredného východu. Ivan Korčok v Ročenke zahraničnej politiky SR za rok 2020 vyzdvihol, že pandémia ukázala solidaritu Slovenskej republiky s vyššie spomínanými krajinami, keď im poskytla pomocnú ruku počas prvej vlny pandémie.³⁴

Vnútorne konflikty vo vládnej koalícii spojené z veľkej časti s rôznymi názormi koaličných strán na zvládnutie pandemickej situácie, vyústili k odstúpeniu Igora Matoviča z postu premiéra. Na jeho post nastúpil stranícky kolega Eduard Heger, ktorého prezidentka Zuzana Čaputová poverila zostavením novej vlády.³⁵ Demisiu podali aj mnohí členovia vládnej koalície vrátane ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Ivana Korčoka. Bolo to súčasťou nátlaku na OĽANO, s cieľom donútiť Igora Matoviča odstúpiť z postu

³² ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Definitívne výsledky hlasovania*. 2020. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2020/sk/data02.html>>

³³ SITA: *Čaputová vymenovala do funkcie ministra Korčoka, prioritou je zvládnutie pandémie Covid-19*. 2020. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://www.webnoviny.sk/caputova-vymenovala-do-funkcie-ministra-korcoka-prioritou-je-zvladnutie-pandemie-covid-19/>>

³⁴ KORČOK, I.: *Yearbook of Slovakia's Foreign Policy 2020*. 2021. [cit. 2022-24-12]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2021/08/Yearbook-of-Slovakias-Foreign-Policy-2020.pdf>> s.7-9.

³⁵ PATAJ, R.: *Newsfilter: Matovič odstúpil dôstojne, vypýtal si odpustenie*. 2021. [cit. 2022-12-24]. Dostupné na internete: <<https://dennikn.sk/2334047/newsfilter-matovic-odstupil-dostojne-vypytal-si-odpustenie/>>

premiéra.³⁶ Tento po odovzdaní demisie zotrval na svojom poste ako minister v demisii až do 13. septembra 2022, kedy ho na poste vystriedal Rastislav Káčer.³⁷

Dlhotrvajúce napätie medzi Ukrajinou a Ruskom, ktoré sa prejavilo už pri anexii Krymu v roku 2014 vyvrcholilo dňa 24. februára 2022, keď krátko po piatej hodine miestneho času Rusko zaútočilo z východu, z Krymu a z Bieloruska na územie Ukrajiny.³⁸

Bližšie budeme reakciu Slovenskej republiky na tento konflikt rozoberať v praktickej časti tejto bakalárskej práce.

³⁶ SITA: *Minister v demisii Korčok ešte nepozná svojho nástupcu*. 2022. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://www.tyzden.sk/politika/88277/minister-v-demisii-korcok-este-nepozna-svojho-nastupcu/>>

³⁷ MZVEZ.: *Rastislav Káčer minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR*. 2022. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://www.mzv.sk/ministerstvo/kto-sme/minister>>

³⁸ PÁLKA, A. – TASR.: *Rusko napadlo Ukrajinu, Zelenskyj vyhlásil všeobecnú mobilizáciu*. 2022. [cit. 2022-24-12]. Dostupné na internete: <<https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/617983-online-rusko-utoci-na-ukrajinu/>>

2 Vývoj zahraničnej a bezpečnostnej politiky Maďarska

2.1 Zahraničná a bezpečnostná politika Maďarska v rokoch 1989-2002

Rok 1989 sa v Maďarsku podobne ako aj na Slovensku niesol v znamení veľkých politických zmien. Završené boli 23. októbra 1989, kedy vstúpila do platnosti prvá rozsiahla novela Ústavy (zákona č. XX/1949) a zároveň bolo slávnostne vyhlásené Maďarsko, nezávislé od Sovietskeho zväzu. V prvých slobodných voľbách získali najviac hlasov MDF a SZDSZ. Vládnu koalíciu však vytvorili MDF s KDNP. Jeden z hlavných cieľov novovzniknutej demokraticky zvolenej vlády bolo vytvorenie novej ústavy. Tento cieľ sa však nepodarilo naplniť ani im, ani ich následníkom, a to najmä kvôli podmienke širokého konsenzu potrebného na schválenie novej ústavy, ktorý nebol dosiahnutý.³⁹

Prvú demokraticky zvolenú vládu viedol József Antall. Zahraničná politika vládnej koalície dávala do popredia najmä euroatlantickú orientáciu krajiny, avšak so silnými nacionálnymi tendenciami. Zahraničnú politiku Maďarska po roku 1989 tvorili tri hlavné piliere a to podpora maďarských občanov žijúcich v zahraničí, euroatlantická integrácia a rozvoj vzťahov so susednými krajinami.⁴⁰ Vzťahy so susednými štátmi však naštrbila silná podpora maďarských menšín v okolitých štátoch premiérom Józsefom Antallom. Vyhlásil totiž, že sa chce stať premiérom pätnástim miliónom Maďarov, čo pochopiteľne obmedzilo rozvoj spolupráce so susednými štátmi.⁴¹

Napriek prvým úspechom sa vláda neskôr stretla s ťažkosťami spojenými so zhoršovaním ekonomickej situácie v krajine. To môžeme vnímať ako jeden z faktorov, ktorý ovplyvnil výsledok druhých slobodných volieb, ktoré vyhrala socialistická MSZP so ziskom absolútnej väčšiny 209 mandátov. Napriek absolútnej väčšine však kvôli ústave, ktorá zakazovala vytvorenie vlády jednej strany vytvorila vládnu koalíciu s SZDSZ, ktorá získala 69 kresiel. Novovymenovaným predsedom vlády sa stal Gyula Horn.⁴²

³⁹ CABADA, L. – DVOŘÁKOVÁ, V: *Komparace politických systému III*. 2004, s.61-62

⁴⁰ KURUCZ, M.: *Stratégia maďarksej zahraničnej politiky: zámery a realita*. 2012. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2012/1/2012-1_kurucz.pdf> s.87-107

⁴¹ KOLEŇÁK, M.: *Vývoj politického systému Maďarska po roce 1989*. 2012. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <https://dSPACE5.zcu.cz/bitstream/11025/5144/1/BP_pred_tiskem.pdf> s.13

⁴² Tamtiež, s.38

Čo sa týka zahraničnej politiky, tak sa aj táto vláda riadila princípmi nastavenými Józsefom Antallom, teda podpora maďarských menšín, európska integrácia a dobré susedské vzťahy. V praxi sa to prejavilo napríklad podpisom Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou 115/1997 Z.z.⁴³

Vo voľbách v roku 1998 triumfovala konzervatívna strana Fidesz so 148 mandátmi a na druhom mieste skončila MSZP so 134 mandátmi. Vládnú koalíciu vytvorila strana Fidesz, FKgP a MDF pod vedením Viktora Orbána.⁴⁴

Čo sa týka zahraničnej politiky, Maďarsko sa stále pridržiavalo princípov určených Józsefom Antallom a na rozdiel od Slovenskej republiky sa im podarilo vstúpiť do NATO už v roku 1999 po boku Českej republiky a Poľska.⁴⁵ V programe vládnej koalície však chýbali vzťahy so susednými krajinami, čo vyvolalo aj kritiku zo strany opozície.⁴⁶

2.2 Zahraničná a bezpečnostná politika Maďarska v rokoch 2002 – 2010

Aj keď sa Viktorovi Orbánovi a jeho strane Fidesz podaril nemalý úspech v podobe vstupu Maďarska do NATO, po voľbách v roku 2002 aj napriek víťazstvu neboli schopní vytvoriť koalíciu a boli nútení presunúť sa do opozície. Vládnú koalíciu zostavil Péter Medgyessy zo strán MSZP a SZDSZ.⁴⁷

Napriek nacionalistickým vyjadreniam premiéra Pétera Medgyessyho, keď zopakoval výrok svojho predchodcu Józsefa Antalla o tom, že je premiérom 10 miliónom maďarských občanov, ale cíti zodpovednosť za 15 miliónov, sa počas prvého volebného obdobia Maďarsko v medzinárodných vzťahoch správalo neutrálne. Príkladom toho je aj zdržanlivosť Maďarska pri reakcii na Oranžovú revolúciu na Ukrajine, keď Maďarsko dlho odmietalo vysloviť podporu Viktorovi Juščenkovi.⁴⁸

⁴³ OZNÁMENIE Č. 115/1997 Z.z., *Oznámenie o uzavretí Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou.*

⁴⁴ KOLEŇÁK, M.: *Vývoj politického systému Maďarska po roce 1989.* 2012. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/5144/1/BP_pred_tiskem.pdf> s.41

⁴⁵ JANASHA, T.: *Hungary's Eastern Opening: The Precedent of "the Rise of the Rest"*. 2021. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/353119838_Hungary's_Eastern_Opening_The_Precedent_of_the_Rise_of_the_Rest> s.15

⁴⁶ KOLEŇÁK, M.: *Vývoj politického systému Maďarska po roce 1989.* 2012. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/5144/1/BP_pred_tiskem.pdf> s.41-42

⁴⁷ Tamtiež. s.43

⁴⁸ KISS, B. – ZAHORÁN, C.: *Hungarian Domestic Policy in Foreign Policy.* 2007. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://www.jstor.org/stable/26590892>> s.51-52

Maďarsko aj napriek istej zdržanlivosti podporovalo vstup štátov východnej Európy do Európskej únie. V roku 2004 Pétera Medgyessyho na poste premiéra vystriedal Ferenc Gyurcsány, ktorý sa o pomoci s integráciou krajín do Európskej únie vyjadril nasledovne: „Chorvátsko, Srbsko, Rumunsko a Ukrajina ešte nie sú členmi EÚ a Maďarsko má záujem na rýchlej integrácii týchto štátov“.⁴⁹

Dôležitým momentom tohto obdobia bol vstup Maďarska do Európskej únie. Politické dialógy na tému vstupu Maďarska do Európskej únie začali už dávno pred jej samotným vstupom, a to v roku 1992, kedy sa uskutočnilo prvé stretnutie ministrov zahraničných vecí vyšehradských krajín a Európskeho spoločenstva. Ešte v tom istom roku založilo Maďarsko Výbor pre záležitosti Európskych spoločenstiev v reakcii na potrebu založenia nezávislého výboru. V roku 1993 založili Výbor pre európsku integráciu, ktorý pôsobí ako nezávislý výbor parlamentu pri posudzovaní vývoja integrácie. Oficiálnu žiadosť o prijatie do Európskej únie podalo Maďarsko v apríli 1994.⁵⁰

Referendum o vstupe do Európskej únie sa konalo 12. apríla 2003. Výsledok referenda bol priaznivý, pretože 83,76% hlasujúcich zahlasovalo za vstup Maďarska do Európskej únie.⁵¹ Maďarsko napokon vstúpilo do EÚ v roku 2004.

Vzťahy so susednými krajinami boli už od prvej demokratickej vlády jedným z pilierov zahraničnej politiky Maďarska. To sa však počas vlády Pétera Medgyessyho a následne aj Ferenca Gyurcsányho prejavilo ako problematické, a to najmä v súvislosti so Slovenskou republikou. Často dochádzalo k vyostreným vyjadreniam zo strán predstaviteľov vlád týchto dvoch štátov, čo sa odrazilo aj na vytvorení napätia medzi Slovákmi a Maďarmi. To vyústilo až do známeho napadnutia slovenskej študentky maďarskej národnosti Hedvigy Malinovej v Nitre údajne preto, že rozprávala po maďarsky. Maďarská vláda v reakcii na to požadovala okamžité prešetrenie prípadu na bilaterálnej úrovni.⁵² Vtedajší Minister vnútra Robert Kaliňák na incident reagoval na tlačovej konferencii, kde študentku obvinil, že si útok

⁴⁹ STAHL, P.: *Maďarská zahraničná politika bez zmien*. 2004. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://hnonline.sk/svet/99832-madarska-zahranicna-politika-bez-zmien>>

⁵⁰ SAMSON, I.: *Integrácia Maďarska Do Európskej Únie*. 1994. [cit. 2022-2-1]. Dostupné na internete: <<http://www.jstor.org/stable/44963271>> s.26–27

⁵¹ IFES.: *Elections: Hungary referendum 2003*. 2003. [cit. 2022-2-1]. Dostupné na internete: <<https://www.electionguide.org/elections/id/40/>>

⁵² KISS, B. – ZAHORÁN, C.: *Hungarian Domestic Policy in Foreign Policy*. 2007. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://www.jstor.org/stable/26590892>> s.58

vymyslela a podľa jeho slov sa skutok nestal.⁵³ Vzťahy medzi týmito dvoma krajinami to pochopiteľne ešte viac naštrbilo.

Druhé volebné obdobie vlády Ferenca Gyurcsányho sa skončilo nepokojne, keď sa v roku 2006 zverejnil tajný záznam prejavu premiéra Ferenca Gyurcsányho, kde hovorí o tom, ako posledné dva roky vláda ľuďom klamala. Tento kontroverzný prejav vyústil do občianskych protestov, počas ktorých požadovali odchod premiéra zo svojho postu. Jeho zlyhanie zapríčinilo nárast podpory strany Fidesz⁵⁴ Premiér Gyurcsány nakoniec v marci roku 2009 podal demisiu a na jeho post na posledný rok vlády nastúpil Gordon Bajnai.⁵⁵

2.3 Zahraničná a bezpečnostná politika Maďarska v rokoch 2010-2022

Po voľbách v roku 2010 sa na miesto premiéra dostal opäť konzervatívny populista Viktor Orbán so svojou stranou Fidesz, ktorá získala ústavnú väčšinu. Tento rok by sme mohli brať za istú pomyselnú hranicu, od ktorej sa začalo dlhé vládnutie Viktora Orbána, ktoré so sebou prinieslo mnohé zmeny v smerovaní zahraničnej politiky Maďarska. Medzi hlavné črty zahraničnej politiky Orbánovej vlády považujeme odkláňanie sa od západných partnerov a upevňovanie vzťahov s autokratickými veľmocami, ako je Rusko či Čína. Taktiež začalo Maďarsko v otázkach zahraničnej politiky zastávať pomerne kritický postoj k západným integračným zoskupeniam a medzinárodným organizáciám ako napríklad NATO či Európska únia.⁵⁶

V roku 2011 prijala vláda Viktora Orbána novú ústavu, ktorou nahradila pôvodnú z roku 1948. Avšak tento krok mal za následok vlnu kritiky zo strany Európskej komisie pre nacionalistické prvky, ktoré nová ústava obsahovala. Európska komisia dala Maďarsku ultimátum a viacerí predstavitelia Európskej únie vyjadrili svoj nesúhlas so znením tejto

⁵³ REDAKCIA MD.: *Kauzu Hedvigy Malinovej uzavreli Po 12 rokoch. Patrila K najzávažnejším Za exministra Kaliňáka.* 2018. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://www.noviny.sk/slovensko/390134-kauzu-hedvigy-malinovej-uzavreli-po-12-rokoch-patrila-k-najzavaznejsim-za-exministra-kalinaka>>

⁵⁴ THE GUARDIAN: *Hungary PM: We lied to win election.* 2006. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/world/2006/sep/18/>>

⁵⁵ KOLEŇÁK, M.: *Vývoj politického systému Maďarska po roce 1989.* 2012. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/5144/1/BP_pred_tiskem.pdf> s.48.

⁵⁶ VISNOVITZ, P. – Jenne, E.K.: *Populist argumentation in foreign policy: the case of Hungary under Viktor Orbán, 2010–2020.* 2021. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.1057/s41295-021-00256-3>> s.685

ústavy. Napriek kritike zo strany Európskej únie nová ústava vstúpila 1. januára 2012 do platnosti.⁵⁷

Zmena postavenia Maďarska v medzinárodných vzťahoch sa prejavila v tom, že začalo tzv. konfliktnú diplomaciu. Začalo využívať svoje právo veta v mnohých rezolúciách a rozhodnutiach, ktoré by boli nevýhodné pre ich nových východných partnerov (Čína, Rusko, Turecko). Za azda najvýraznejší krok, ktorým Maďarsko naznačilo, na ktorú stranu týchto pomyselných blokov sa prikláňa, môžeme považovať využitie práva veta po anexii Krymu Ruskom, kedy zablokovala stretnutie Ukrajiny s NATO.

Rok 2014 a druhé volebné obdobie vlády Viktora Orbána, ktorá opäť získala ústavnú väčšinu, sa začalo veľkými čistkami zamestnancov zahraničnopolitických štruktúr. To začalo dosadením Pétera Szijjártó na post ministra zahraničných vecí. Visnovitz a Jenn sa vo svojej práci odvolávajú na informácie z médií, podľa ktorých malo byť prepustených približne 200 zamestnancov Ministerstva zahraničných vecí. Taktiež boli vymenení všetci štátni tajomníci a prepustených bolo 34 veľvyslancov.⁵⁸

2.3.1 *Eastern opening*

Už od nástupu k moci bolo jasné, že pre vládu Viktora Orbána je jednou z priorít ekonomický rast krajiny. Prejavom toho bolo premenovanie Ministerstva zahraničných vecí na Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu ako aj vyššie spomínanými čistkami zamestnancov.

V roku 2010 bola prijatá kontroverzná stratégia „Keleti Nyitás“ alebo „Eastern Opening“, ktorej cieľom bolo benefitovať z rýchlo sa vyvíjajúcich ázijských trhov a znížiť závislosť Maďarska na medzinárodnom obchode so štátmi Európskej únie zvýšením exportu do štátov mimo Európskej únie. Vláda tiež argumentovala nutnosť prijatia tejto stratégie výhodnou polohou Maďarska, ktoré má dobrú dostupnosť ako do štátov európskej únie, tak do post-sovietskych štátov a štátov Ázie. V praxi sa vytvorilo vlastné oddelenie Ministerstva zahraničných vecí a obchodu pre Rusko a Čínu a taktiež sa zintenzívnili diplomatické styky

⁵⁷ KOLENĀK, M.: *Vývoj politického systému Maďarska po roce 1989*. 2012. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/5144/1/BP_pred_tiskem.pdf> s.17

⁵⁸ VISNOVITZ, P. – Jenne, E.K.: *Populist argumentation in foreign policy: the case of Hungary under Viktor Orbán, 2010–2020*. 2021. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.1057/s41295-021-00256-3>> s.690

s krajinami východnej Európy a Ázie. Maďarsko otvorilo konzulárne úrady a ambasády v Rusku, Mongolsku, Ekvádore, Vietname či v Hong Kongu.

Diplomatické návštevy krajín s autoritárskym systémom, či krajín, ktoré čelia podozreniam z porušovania ľudských práv, vyvolali zo strany Európskej únie, ako aj zo strany Spojených štátov ochladnutie vzťahov s Maďarskom.⁵⁹

Po 10 rokoch od prijatia stratégie mediálna spoločnosť EURACTIV zverejnila analýzu jej úspešnosti s nelichotivými výsledkami. Do rozvíjajúcich sa ázijských trhov smerovalo v roku 2020 2,4% maďarského exportu, čo predstavuje tú istú hodnotu ako v roku 2010. Export do Číny sa za 10 rokov zvýšil o zanedbateľných 0,1% a to z 1,6% na 1,7%. Naopak export do štátov Európskej únie sa zvýšil zo 73% v roku 2010 na 77,3% v roku 2020.

Minister zahraničných vecí Péter Szijjártó na svojom oficiálnom facebookovom profile v roku 2020 zverejnil príspevok, v ktorom tvrdil, že: „*Dalším dôkazom úspešnosti východnej stratégie otvárania je, že takmer polovicu (48 %) z celkovej hodnoty veľkých investícií možno prepojiť so spoločnosťami z východných krajín – Číny, Kórey, Japonska a Indie.*“⁶⁰ Ak sa však pozrieme na analýzu od EURACTIV z roku 2020, zistíme, že tento výrok sa nezakladá na pravde. Podľa posledných známych informácií o pôvode firiem z roku 2018 väčšina z celkovej hodnoty priamych zahraničných investícií pochádza z firiem sídliacich v Európskej únii. Zároveň je tento výrok zavádzajúci, pretože aj keď zahraničné investície prichádzajúce zo štátov Ázie rástli, stále sa držali okolo hodnoty 1 miliarda eur. Na druhej strane investície z krajín Európskej únie a Spojených štátov amerických výrazne poklesli. V prípade Európskej únie ide o pokles z 3,7 miliardy eur v roku 2017 na 1,4 miliardy eur v roku 2020. Pomer ázijských štátov na priamych zahraničných investíciách sa teda zvýšil, ale neznamená to zvýšenie samotnej hodnoty týchto investícií. Aj napriek snahe maďarskej vlády dokázať benefity stratégie Eastern opening by sme o jej samotnej efektívite mohli polemizovať.⁶¹

⁵⁹ PÉTER, D.: *The Eastern Opening – An Element of Hungary's Trade Policy*. 2015. [cit. 2023-3-1]. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/282217890_The_Eastern_Opening_-_An_Element_of_Hungary%27s_Trade_Policy> s.2-6

⁶⁰ SZIJJÁRTÓ, P. 2020. [cit. 2023-3-1]. Dostupné na internete: <<https://www.facebook.com/watch/?v=334550447517442>>

⁶¹ MÉSZÁROS, T. R.: *As Hungary lauds its 'Eastern opening' policy, statistics fail to show benefits*. 2021. [cit. 2023-30-1]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/as-hungary-lauds-its-eastern-opening-policy-statistics-fail-to-show-benefits/>>

2.3.2 Protimigračné zákony

Rok 2015 bol okrem iného poznačený vlnou migrácie z krajín postihnutých ozbrojenými konfliktmi ako je Afganistan, Sýria, Irak či Líbya. Maďarsko v spojitosti s týmto pohybom ľudí čelilo niekoľkonásobnému zvýšeniu počtu vstupujúcich osôb na územie štátu, či už za účelom tranzitu do ďalších štátov Európskej únie, alebo s cieľom požiadať o azyl. Už na jar roku 2015 Maďarsko začalo s anti-migrantskou kampaňou, kedy boli po krajine vyvesené billboardy so xenofóbnymi a zastrašujúcimi správami. Vo vnútornej politike začali ohlasy obviňujúce Európsku úniu a Brusel zo zlyhania v boji s nelegálnou imigráciou a migračnou krízou. Čo si však vyžiadalo najväčšiu pozornosť a kritiku zo zahraničia sú novely azylového zákona a ostatných pravidiel týkajúcich sa migrácie a poskytovania azylu. Medzi najvýznamnejšiu zmenu, ktorú tieto novely priniesli, je označenie Srbska ako bezpečnej krajiny pre žiadateľov o azyl, čo v praxi znamenalo, že utečencom prichádzajúcim do Maďarska z územia Srbska bolo vo väčšine prípadov odmietnuté udelenie azylu. Skrátila sa aj doba na posúdenie žiadosti o azyl, čo v praxi znemožnilo dôkladné preskúmanie legitimacy takejto žiadosti o azyl. Tieto kroky boli kritizované tak Maďarským helsinským výborom ako aj Európskou komisiou, ktorá v decembri roku 2015 začala priestupkové konanie proti Maďarsku.⁶²

⁶² JUHÁSZ, K.: *Assessing Hungary's stance on migration and asylum in light of the European and Hungarian migration strategies*. 2017. [cit. 2023-30-1]. Dostupné na internete: <<https://sciendo.com/article/10.1515/pce-2016-0021>> s.35-51.

3 Cieľ práce a metódy výskumu

Cieľom tejto práce je komparatívna analýza zahraničnej politiky Maďarska a Slovenskej republiky za obdobie od roku 2017 do roku 2022. V teoretickej časti stručne vymedzujeme najdôležitejšie vnútro-politické a zahranično-politické momenty v histórii oboch štátov od roku 1989 až po súčasnosť.

Pri vytváraní komparácie zahraničnej politiky Maďarska a Slovenskej republiky v rokoch 2017 až 2022 sme využili viaceré metódy výskumu. Nakoľko zahraničná politika ako celok je veľmi obsiahla, v prvom rade sme si vyčlenili tri hlavné oblasti záujmu, ktorým sa budeme v ďalšom výskume venovať. V tejto bakalárskej práci sme za skúmané oblasti vybrali migračnú politiku, Východné partnerstvo so zameraním na vzťah krajín k Ruskej federácii a k vojenskému konfliktu na Ukrajine a vzťah krajín k Európskej únii. Konkretizácia týchto oblastí nám dovolila hlbšie ponorenie sa do problematiky a jej detailnejšie preskúmanie.

Následne sme analyzovali súčasné odborné práce, články a literatúru, ktoré sa venovali danej problematike a vytvorili prehľad hlavných a relevantných aktov zahraničnej a bezpečnostnej politiky pre každý z daných štátov. V ďalšom kroku sme vyberali štatistické údaje, ktoré by doplnili, či podporili vybrané fakty z literatúry.

Pre problematiku migračnej politiky sme skúmali počet prichádzajúcich dlhodobých migrantov za obdobie od roku 2017 do roku 2022. Tiež sme porovnávali počet nelegálnych prekročení hraníc ako faktor efektivity migračnej politiky štátov. Pre tento výskum sme využili databázu Európskeho štatistického úradu Európskej únie, Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a polície Maďarska. Kvôli nedostupným dátam po roku 2020 sme pre analýzu pracovali len s dátami za roky 2017, 2018, 2019 a 2020. Čo sa týka Maďarska, skúmali sme dôsledky zavedenia protimigrantskej politiky s predpokladom poklesu počtu migrantov a nelegálnych prechodov hraníc.

Čo sa týka Východného partnerstva, po analýze odbornej literatúry sme sa venovali vzťahom oboch krajín s Ruskou federáciou. V tejto časti sme sa nevenovali do hĺbky javom spojenými s vojnou na Ukrajine, pretože sme si to zvolili ako samostatnú oblasť skúmania. Napriek tomu je prepojenie týchto dvoch častí úzke a vzájomne sa dopĺňajú.

Pri problematike reakcií štátov na vojnu na Ukrajine sme vytvorili komparáciu poskytnutej vojenskej techniky, finančnej pomoci a humanitárnej pomoci oboma krajinami. Tiež sme skúmali názor verejnosti použitím štatistiky Eurobarometer.

Pri problematike vzťahov štátov s Európskou úniou sme sledovali vystúpenia a prejavy predstaviteľov štátu týkajúce sa tejto problematiky a odpovede, popřípade právne kroky, ktoré Európska únia voči týmto štátom podnikla. Následne sme sa venovali zmene vo vnímaní Európskej únie spoločnosťou v nami skúmanom období. Pre tento účel sme vybrali výsledky prieskumu Eurobarometer zameriavajúce sa na pozitívne či negatívne vnímanie Európskej únie verejnosťou. Porovnávali sme názor spoločnosti na začiatku nami skúmaného obdobia s jej názorom v roku 2022. Pri Slovenskej republike sme skúmali euroskepticizmus vo verejných vyjadreniach dvoch najväčších politických zoskupení Smer-SD a OĽANO.

V závere sme sa pokúsili o zhodnotenie výsledkov v súvislosti s historickým vývojom zahraničnej a bezpečnostnej politiky oboch štátov a uviedli sme možnosti ďalšieho výskumu.

4 Komparácia zahraničnej a bezpečnostnej politiky Maďarska a Slovenska

4.1 Východné partnerstvo

Pod pojmom Východné partnerstvo rozumieme politickú stratégiu štátu týkajúcu sa štátov východnej Európy, ktoré nie sú členmi Európskej únie. Krajiny s týmito štátmi udržujú diplomatické či obchodné vzťahy, v niektorých prípadoch aj pomáhajú ich možnému vstúpeniu do Európskej únie. Pre prípad našej bakalárskej práce sa budeme bližšie venovať analýze vzťahov oboch krajín s Ruskou federáciou a vojne na Ukrajine.

Nami sledované obdobie bolo poznačené napätými vzťahmi medzi Európskou úniou a Ruskou federáciou, ako aj medzi krajinami V4. V tomto období sa stalo kľúčovým zaujať postoj k vojne na Ukrajine a dodržať jednotu v prijatých rozhodnutiach. Vojna na Ukrajine výrazne oslabil jednotu krajín V4, ktoré zaujali k danej problematike rôzne postoje. Zatiaľ čo Poľsko, Česko a Slovenská republika zaujali proaktívny postoj, postoj Maďarska je ťažko definovateľný. V snahe ochrániť svojich obyvateľov pred dôsledkami sankcií, ktoré zaviedla Európska únia voči Ruskej federácii, sa maďarská vláda rozhodla pre umiernenější prístup. Toto si vyžiadalo pozornosť predstaviteľov Európskej únie, reportérov ako aj odborníkov. V nasledujúcej podkapitole budeme analyzovať konkrétne kroky vlád oboch štátov, ako aj samotné vyjadrenia predstaviteľov štátov. Následne sa pozrieme na konkrétnu formu a výšku pomoci, ktorú obe krajiny poskytlí Ukrajine v nami sledovanom období. Pokúsime sa tiež vysvetliť dôvody zvoleného prístupu oboch krajín. V neposlednom rade platí, že politika ovplyvňuje verejnú mienku a naopak. Pokúsime sa teda zároveň vykresliť obraz o názore širokej verejnosti na vzniknutú situáciu a na prístup vlád jednotlivých štátov k jej riešeniu.

4.1.1 *Politika Slovenskej republiky v závislosti od Ruskej federácie*

Politika Slovenskej republiky vo vzťahu k Ruskej federácii bola v nami skúmanom období pomerne nejednoznačná. V októbri 2017 Slovenská republika vydala spoločné stanovisko prezidenta, premiéra a predsedu parlamentu, v ktorom prízvukujú pro-európsku a pro-atlantickú orientáciu Slovenskej republiky. Neskôr v novembri vo svojom príhovore v Európarlamente prezident Andrej Kiska okrem iného kritizoval vplyv ruskej propagandy

a tiež anexiu Krymu označil za nelegálnu.⁶³ Paradoxne, v ten istý deň mal predseda NRSR Andrej Danko príhovor v Štátnej dume Ruskej federácie. Ani jeden z týchto najvyšších predstaviteľov štátu dopredu nekonzultoval svoje vystúpenie s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí, ktoré sa o samotnom texte týchto príhovorov dozvedelo až neskôr zo záznamov.⁶⁴

Počas historického vývoja politiky Slovenskej republiky môžeme sledovať, že Ruská federácia bola často považovaná za strategického partnera, či už v otázkach dodávania plynu, ekonomického prepojenia s Ruskou federáciou a Čínou, či udržaním priemyslu v Slovenskej republike krátko po osamostatnení. Zmena týchto postojov prišla po parlamentných voľbách v roku 2020. Nová vláda začala presadzovať politiku nastavenú Mikulášom Dzurindom a stratégia štátu sa obrátila na Európsku úniu a západné štáty.⁶⁵

Dôležitým aktom pre Slovenskú republiku bolo prijatie plánu REPowerEU, prijatého v roku 2022, ktorého cieľom bolo finančne pomôcť štátom s cieľom získať energetickú nezávislosť od Ruskej federácie. K tejto téme sa vyjadril Igor Matovič, vtedajší minister financií, nasledovne: „*Je to obrovský úspech Slovenska. Jediní sme o to žiadali a viac-menej jediným nám táto zmena pomôže. Veľká vďaka patrí premiérovi Edovi Hegerovi aj za jeho osobnú intervenciu*“.⁶⁶

V roku 2022 ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí vyhostilo 35 ruských diplomatov pre podozrenia zo špionáže. Podľa správ mal pracovník ruského veľvyslanectva Pavel Bučka odovzdať svojmu nadriadenému flash disk obsahujúci informácie o slovenských obranných silách, Bielu knihu o obrane, kalendár výcviku armády, logistiku a štatistickú ročenku armády. Po vzatí do väzby sa Bučka k obvineniam priznal.

⁶³ PRESIDENT.SK: *President Kiska addressed the European Parliament*. 2017. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://www.prezident.sk/en/article/prezident-kiska-vystupil-s-prihovorom-v-europskom-parlamente/>>

⁶⁴ TASR.: *Danko zožal V ruskej Štátnej dume standing ovation, Kiska zatiaľ V Štrasburgu varoval pred propagandou Moskvy*. 2017. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na: <<https://hnonline.sk/slovensko/1063297-kym-kiska-v-strasburgu-varoval-pred-propagandou-moskvy-danko-zozal-v-ruskej-statnej-dume-standing-ovation>>

⁶⁵ DULEBA, A.: *Bilaterálne vzťahy SR s Ukrajinou a prognóza ich vývoja v strednodobej perspektíve*. 2021. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/sk/publication/bilateralne-vztahy-sr-s-ukrajinou-a-prognoza-ich-vyvoja-v-strednodobej-perspektive/>> s.12-14

⁶⁶ ČTK.: *Matovič hlási mimoriadny úspech. Brusel uvoľní štátom miliardy, pomôžu znížiť závislosť od Ruska*. 2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://hnonline.sk/finweb/zahranicna-ekonomika/96044557-matovic-hlasi-mimoriadny-uspech-brusel-uvolni-statom-miliardy-pomozu-znizit-zavislost-od-ruska>>

Následne Ruská federácia recipročne vyhostila slovenských diplomatov zo svojho územia a vzťahy medzi krajinami sa ochladili.⁶⁷ Nebolo to po prvý krát, čo boli zo Slovenskej republiky vyhostení ruskí diplomati. V roku 2021 ako prejav solidarity s Českou republikou, ktorá na základe podozrení so spojitosťou s výbuchom muničného skladu vo Vrběticiach vyhostila 18 ruských diplomatov, Slovenská republika vyhostila troch ruských diplomatov a spolu s členskými štátmi V4 vydali vyjadrenie, v ktorom odsudzujú toto ohrozenie bezpečnosti v Európskej únii. Tieto kroky strany Slovenskej republiky boli zo strany Ruskej federácie odmietnuté a komentované hovorkyňou Ministerstva zahraničných vecí Ruskej federácie. „*Neexistuje žiadna solidarita. Bola nahradená druhom vazalskej ideológie*“.⁶⁸

Rok 2022 sa vyznačoval zásadnou zmenou vzťahov medzi Slovenskou republikou a Ruskou federáciou. Slovenská republika bola pre svoje rázne postoje voči vojne na Ukrajine zaradená medzi znepriatelené krajiny. Znamenalo to prerušenie bilaterálnej spolupráce v mnohých oblastiach, ako aj pozastavenie platnosti niektorých bilaterálnych zmlúv. Slovenská republika od tohto momentu spolupracovala s Ruskou federáciou výlučne v životne dôležitých hospodárskych záujmoch.⁶⁹

Postoj Slovenskej republiky k vojne na Ukrajine

Slovensko sa v roku 2021 stalo kľúčovým štátom v súvislosti s pomocou Ukrajine, ktorej hrozilo odrezanie od ruského plynu. Predsedníčka Európskej komisie Ursula von der Leyenová uviedla, že dodávka plynu môže byť v prípade potreby realizovaná cez Slovenskú republiku vo forme reverzného toku. Na tento návrh reagoval premiér Eduard Heger na svojom Twitteri: „*Sme pripravení byť súčasťou tohto európskeho riešenia*“.⁷⁰

V deň vypuknutia vojny premiér Eduard Heger rázne odsúdil konanie Ruskej federácie a označil ho za porušenie medzinárodného práva. „*Vláda Slovenskej republiky rázne*

⁶⁷ HUDEC, M.: *Slovakia expels 35 Russian diplomats accused of espionage*. 2022. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/slovakia-expels-35-russian-diplomats-accused-of-espionage/>

⁶⁸ MARUŠIAK, J.: Eastern policy of the Slovak Republic — the end of an era. 2021. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/sk/publication/rocenka-zahranicnej-politiky-sr-2021/>> s.128

⁶⁹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKYCH ZÁLEŽITOSTÍ SR: *Geopolitické postavenie SR*. 2023. In: *Výročná správa ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky za rok 2022*. s.28.

⁷⁰ JENČOVÁ, I.: *Slovakia to avert energy crisis in Ukraine*. 2021. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/slovakia-to-avert-energy-crisis-in-ukraine/>

*odsudzuje konanie ruského prezidenta Vladimíra Putina a jeho vlády. Našou prioritou je čo najskôr dosiahnuť mierové riešenie v spolupráci s našimi spojencami – EÚ a NATO“.*⁷¹

Dôležitým momentom slovenskej zahraničnej politiky vo vzťahu k Ukrajine bolo poskytnutie protivzdušnej obrany na veľké vzdialenosti. Stalo sa tak len pár mesiacov po vypuknutí vojny a Slovenská republika bola prvým štátom, ktorý sa touto formou rozhodol pomôcť. Onedlho ho v tomto kroku nasledovali aj ďalšie štáty.⁷² Vo svojom príhovore v Európskom parlamente prezident Ukrajiny Vladimir Zelenskyj poďakoval Slovenskej republike za vojenskú pomoc. „*Ukrajinci si vždy budú pamätať, ako Slovensko poskytlo to, čo sme potrebovali. Je tu potenciál, aby sme v tom pokračovali*“.⁷³

Slovenská republika prízvukovala dôležitosť udelenia statusu kandidátskej krajiny EÚ Ukrajine. Ukrajina požiadala o členstvo v Európskej únii 28. februára 2022, krátko po vypuknutí vojny. Napriek vyostrenej situácii, ktorá sa diala na území Ukrajiny, francúzsky prezident Emmanuel Macron a nemecký kancelár Olaf Scholz varovali Európsku úniu pred urýchleným prijatím Ukrajiny, Moldavska a Gruzínska. Premiér Eduard Heger, ktorý sám navštívil Ukrajinu, cestoval do Berlína, kde apeloval na nemeckého kancelára, aby tento akt udelenia statusu kandidátskej krajiny podporil. Zdôraznil, že nežiada, aby sa znižovali nároky na pripojenie sa štátov k Európskej únii, ale považuje tento krok za nesmierne dôležitý pre podporu Ukrajiny v jej momentálnej situácii. Premiér Slovenskej republiky tiež vyzdvihol statočnosť a vytrvalosť Ukrajiny v ochrane svojej vlasti. „*Ukrajinci ukazujú svoju statočnosť, áno, ale čo je dôležitejšie: teraz nemajú na výber. My si stále môžeme vyberať, Ukrajinci nie; musia bojovať*“.⁷⁴

Dôležitou diskutovanou témou sa v roku 2022 v spojitosti s vojnou na Ukrajine stala téma dezinformácií. Vo svojom stanovisku SIS uviedla, že vládni činitelia požiadali

⁷¹ SITA.: *Heger označil Putinov útok Za barbarský CIN a predpokladá, že agresia vyženie Z Ukrajiny mnoho ľudí.* 2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://sita.sk/heger-predpoklada-ze-ruska-agresia-vyzenie-z-ukrajiny-mnoho-jej-obyvatelov-putinov-utok-oznacil-za-barbarsky-cin/>>

⁷² TUZHANSKY, D. *Why Slovakia has become Ukraine's Major Ally in the EU and NATO.* 2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euointegration.com.ua/eng/articles/2022/06/8/7140833/>>

⁷³ HUDEC, M.: *Zelensky understands Slovakia unable to cut Russian oil and gas supplies.* 2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/zelensky-understands-slovakia-unable-to-cut-russian-oil-and-gas-supplies/>>

⁷⁴ VON DER BURCHARD, H.: *Slovakia's PM urges Germany to accept Ukraine as EU candidate.* 2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://www.politico.eu/article/slovakia-heger-scholz-ukraine-eu-membership-candidate/>>

amerických kongresmanov, aby pomohli s vyriešením problému šírení proruských dezinformácií na sociálnych sieťach na Slovensku. Americkí aj slovenskí predstavitelia upozorňovali spoločnosť Meta, prevádzkovateľa platformy Facebook na pretrvávajúci problém, ktorý sa napokon spoločnosť rozhodla riešiť kontrolou a blokovaním príspevkov. To však neprinieslo zlepšenie situácie, nakoľko sa títo šíritelia dezinformácií presunuli na iné sociálne siete, kde tieto pravidlá zavedené neboli.⁷⁵ V reakcii na šírenie proruských dezinformácií zriadilo Ministerstvo obrany Slovenskej republiky Centrum pre boj proti hybridným hrozbám. Podľa slov jeho šéfa Daniela Mila, Ruská federácia využíva hybridné kampane, aby destabilizovala spoločnosť a oslabil tak slovenskú proukrajinskú vládu.⁷⁶

4.1.2 *Politika Maďarska v závislosti od Ruskej federácie*

Po nástupe Orbánovej vlády sa Maďarsko začalo snažiť o podporu obchodu s krajinami bývalého Sovietskeho zväzu. Túto stratégiu predstavilo pod názvom „Eastern opening“ a bola sprevádzaná reorganizáciou vnútornej štruktúry ministerstva zahraničných vecí a obchodu. Krajiny východného regiónu, kde patrila východná Európa, Ruská federácia, Čína, Poľsko a centrálna Ázia, mali v novej štruktúre rovnakú reprezentáciu ako celý Euro-Atlantický región. V rámci stratégie Maďarsko otvorilo ambasády v tomto východnom regióne v snahe zlepšiť diplomatické vzťahy a zvýšiť toky bilaterálneho obchodu.⁷⁷

Je dôležité poznamenať závislosť Maďarska na dodávkach energie z Ruskej federácie. Maďarsko importuje 50 až 70% ropy z Ruskej federácie. Závislosť Maďarska na Ruskej federácii sa týka nielen ropy, ale aj plynu a nukleárnej energie. V roku 2021 podpísal maďarský minister zahraničných vecí Péter Szijjártó dohodu s ruskou skupinou Gazprom na dodávku plynu na 15 rokov. Sankcie, ktoré boli zavedené proti Ruskej federácii negatívne ovplyvnili ekonomiku Maďarska. Na základe vplyvu, ktoré mali sankcie na Maďarsko, začali politickí predstavitelia Maďarska kritizovať tento spôsob reakcie na vyostrenú situáciu na

⁷⁵ ŘÁDEK, M.: *Ruskej propagande Sa Na Slovensku Dari*. 2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://spravy.rtvs.sk/2022/05/ruskej-propagande-sa-na-slovensku-dari/>>

⁷⁶ TREND.: *Bloomberg: Slovensko bojuje S nárastom ruskej propagandy. Ovplynila AZ polovicu obyvateľov*. 2022. [cit. 2023-3-7]. Dostupné na internete: <<https://www.trend.sk/spravy/bloomberg-slovensko-bojuje-narastom-ruskej-propagandy-ovplyvnila-polovicu-obyvatelov>>

⁷⁷ MÜLLER, P. – GAZSI, D.: *Populist Capture of Foreign Policy Institutions: The Orbán Government and the De-Europeanization of Hungarian Foreign Policy*. 2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/361926638_Populist_Capture_of_Foreign_Policy_Institutions_The_Orban_Government_and_the_De-Europeanization_of_Hungarian_Foreign_Policy>s.405-406.

východe. Dôsledkom boli zlepšené vzťahy oboch krajín, kedy sa Viktor Orbán a Vladimir Putin pravidelne navštevovali.⁷⁸

Podľa informácií ministra zahraničných vecí Pétera Szijjártó maďarské firmy stratili 6,7 miliárd dolárov v stratených možnostiach exportu v období od roku 2013 do 2016. Tohto tvrdenia sa chytil ekonomický spravodajský server portfolio.hu, ktorý toto vyjadrenie označil za nepravdivé, na čo poskytol aj argumenty. Tvrdia, že je nezmyselné uvádzať, že strata na exporte je vo výške 6,7 miliárd, pretože pred zavedením sankcií bola výška exportu do Ruska vo výške tretiny až štvrtiny tejto čiastky.⁷⁹

Maďarsko bolo jednou z mála krajín Európskej únie, ktoré si udržalo, dokonca až zlepšilo svoje vzťahy s Ruskou federáciou. Vysvetlením tohto správania by mohol byť fakt, že už od čias predošlých vlád dávalo Maďarsko veľký dôraz na ochranu obyvateľov štátu, suverenity štátu a nacionalizmus. Pre Maďarsko je výhodnejšie partnerstvo s Ruskou federáciou, z ktorého profituje dodávkami energie a finančnou pomocou pri rozširovaní jadrovej elektrárne v Paks, ktorá by pomohla krajine pri zvládnutí energetickej krízy spojenej s vojnou na Ukrajine.⁸⁰

Maďarská stratégia blokovania rozhodnutí Európskej únie, ktoré sú bližšie popísané v podkapitole týkajúcej sa Európskej únie a vojny na Ukrajine, sa Maďarsku do istej miery podarila, keď Európska únia v snahe povoliť finančnú pomoc Ukrajine navrhla uvoľnenie časti zablokovaných financií smerovaných Maďarsku.⁸¹ Je nejednoznačné, nakoľko bolo toto blokovanie spojené s pomocou Ruskej federácie a nakoľko bolo jeho cieľom len presadiť záujmy Maďarska a ochrany jeho obyvateľov.

V roku 2022, pár mesiacov po vypuknutí vojny na Ukrajine, vycestoval maďarský minister zahraničných vecí Péter Szijjártó do Moskvy na stretnutie s predstaviteľmi Ruskej

⁷⁸ JANASHIA, T.: *Hungary's Eastern Opening: The Precedent of the "Rise of the Rest"*. 2021. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/353119838_Hungary%27s_Eastern_Opening_The_Precedent_of_the_Rise_of_the_Rest> s.23-24

⁷⁹ MORVAY, P.: *Pred Putinovou návštevou Maďarska odhalili Novy pamätník Červenej armády V Ostrihome*. 2017. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <<https://dennikn.sk/672952/pred-putinovou-navstevou-madarska-odhalili-novy-pamatnik-cervenej-armady-v-ostrihome/?ref=inc>>

⁸⁰ EURONEWS WITH EFE. *Russia gets approval to build two new nuclear reactors in Hungary*. 2022. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euronews.com/2022/08/27/hungary-gives-russia-green-light-for-nuclear-reactor-expansion>>

⁸¹ DETSCHE WELLE.: *EU strikes deal to lift Hungary's block on Ukraine aid*. 2022. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <<https://www.dw.com/en/eu-strikes-deal-to-lift-hungarys-block-on-ukraine-aid/a-64077864>>

federácie. Dôvodom tejto návštevy mala byť žiadosť o vyššie dodávky ruského plynu na udržanie energetickej stability Maďarska. Tento krok bol považovaný členskými štátmi Európskej únie za vyjadrenie podpory a pozitívneho vzťahu s Ruskou federáciou. O maďarskej politike vo vzťahu k Ruskej federácii sa vyjadril András Rácz z Nemeckej rady pre zahraničné vzťahy. „*Všetko to začína objektívnymi motiváciami a tie najdôležitejšie sa týkajú energie; časť z nich bola zdedená z komunistických čias, najmä dodávky ropy a plynu. Medzi subjektívne motivácie patrí chvála Ruska ako neliberálneho štátu. Keď Orbán v roku 2014 vyhlásil Maďarsko za neliberálnu demokraciu, Rusko bolo spomenuté ako vzor vládnutia*“.⁸²

Stretnutia medzi Ruskou federáciou a Maďarskom týmto neskončili. V roku 2022 Viktor Orbán vycestoval do Ruskej federácie, aby sa zúčastnil pohrebu Michaila Gorbačova, posledného lídra bývalého Sovietskeho zväzu.⁸³ Viktor Orbán navštívil krajinu aj pár dní pred vypuknutím vojny keď sa stretol s prezidentom Vladimirom Putinom. Išlo o v poradí dvanásť stretnutie predstaviteľov Maďarska a Ruskej federácie. Obaja lídri boli v príhovore priateľskí, dokonca sa spolu aj zasmiali pri neformálnych komentároch. „*Ťažké časy, ale sme vo veľmi dobrej spoločnosti*“.⁸⁴

Postoj Maďarska k vojne na Ukrajine

Maďarsko zaujalo neutrálny postoj voči vojne na Ukrajine, vo svojom prejave Viktor Orbán poznamenal, že: „*My Maďari túto vojnu vnímame ako vojnu medzi dvoma slovanskými národmi a ako vojnu, ktorej sa chceme vyhýbať. Ale Poliaci to vidia ako vojnu, do ktorej sú zapojení aj oni: je to ich vojna a takmer ju bojujú*“.⁸⁵

Pre pochopenie postoja Maďarska k Ukrajine je dôležité pripomenúť kontroverznú zmenu legislatívy prijatú na Ukrajine v roku 2017. Jej hlavným cieľom bolo bojovať proti

⁸² COAKLEY, A.: *Putin's Trojan horse inside the European Union*. 2022. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <<https://foreignpolicy.com/2022/08/03/hungary-orban-russia-conservative-politics/>>

⁸³ BENCHARIF, S. T.: *Hungary's Orbán travels to Moscow for Gorbachev's funeral*. 2023. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.politico.eu/article/hungary-viktor-orban-moscow-mikhail-gorbachev-funeral/>>

⁸⁴ BAYER, L., - ERSZENHORN, D. M.: *Strongmen strut their stuff as Orbán visits Putin in Russia*. 2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.politico.eu/article/viktor-orban-vladimir-putin-hungary-russia-kremlin-meeting/>>

⁸⁵ ORBÁN, V.: *Speech by prime minister Viktor Orbán at the 31st Bálványos summer free University and student camp*. 2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <<https://abouthungary.hu/speeches-and-remarks/speech-by-prime-minister-viktor-orban-at-the-31-st-balvanyos-summer-free-university-and-student-camp>>

ruskému vplyvu pomocou zákazu používania menšinových jazykov v výnimkou súkromných rozhovorov a náboženských podujatí. Tento zákon bol kritizovaný viacerými medzinárodnými organizáciami vrátane Rady Európy a NATO a priamo sa dotkol aj maďarsky hovoriacej menšiny žijúcej na území Ukrajiny. Ochrana a práva maďarských obyvateľov boli už v minulosti súčasťou agendy Maďarska. Namiesto využitia orgánov dostupných cez medzinárodné organizácie alebo Európsku úniu sa Maďarsko rozhodlo blokovať politické stretnutia medzi NATO a Ukrajinou na ministerskej úrovni. Nie je to ojedinelý jav, kedy Maďarsko využíva svoje právo blokovania a veta na presadenie svojich záujmov.⁸⁶

Blokovaním stretnutí medzi Ukrajinou a NATO strategická blokácia Maďarska neskončila. Maďarsko využilo svoje právo veta v Európskej únii na zablokovanie schválenia finančnej pomoci Ukrajine z rozpočtu Európskej únie. Finančnej pomoci sa napokon Ukrajina dostala bez participácie Maďarska.⁸⁷

V roku 2022 sa po diskusii s predstaviteľmi štátov V4 Maďarsko vyjadrilo, že Ukrajine neposkytne vojenskú pomoc. Podľa slov ministra Pétera Szijjártó sa Maďarsko namiesto toho rozhodlo pomáhať prostredníctvom najväčšej humanitárnej operácie v svojej histórii. Prvou povinnosťou je podľa neho ochrana maďarských obyvateľov. Taktiež maďarská vláda nemôže podporiť sankcie, pretože by to ohrozilo dodávky energie do krajiny.⁸⁸ Na rozdiel od Slovenskej republiky premiér Viktor Orbán od vypuknutia vojny na Ukrajine nenavštívil územie Ukrajiny v snahe viesť diskusiu. Jeho návšteva je naplánovaná na rok 2023, avšak závisí od postupu Ukrajiny k návratu práv maďarskej menšiny žijúcej na svojom území.⁸⁹

Stratégia Viktora Orbána týkajúca sa vojny na Ukrajine sa vyznačuje neutrálnym postojom a dištancovania sa od samotného konfliktu. Sám Viktor Orbán kritizuje členské

⁸⁶ TARNOK, B.: *Why is Hungary 'blocking' Ukraine's NATO accession?*. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <<https://washington.mfa.gov.hu/eng/news/why-is-hungary-blocking-ukraines-nato-accession>>

⁸⁷ DEUTSCHE WELLE.: *Ukraine updates: Zelenskyy says russians 'destroyed' Bakhmut*. 2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.dw.com/en/ukraine-updates-zelenskyy-says-russians-destroyed-bakhmut/a-64055819>>

⁸⁸ SZIJJÁRTÓ, P.: *FM: Hungary will not send troops or weapons to Ukraine*. 2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <<https://abouthungary.hu/news-in-brief/fm-hungary-will-not-send-troops-or-weapons-to-ukraine>>

⁸⁹ TASS. *Hungary preparing PM Orban's visit to Kiev, hope for dialogue with Ukraine — top diplomat*. 2023. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <<https://tass.com/world/1584995>>

štáty Európskej únie za dodávky vojenského materiálu, ktorými podľa neho podporujú vojenský konflikt a zabraňujú mieru.⁹⁰

Financovanie pomoci Ukrajine a názor spoločnosti

Podpora Ukrajiny sa prejavovala okrem sankcií a vystúpení aj konkrétnou pomocou vo finančnej, humanitárnej a vojenskej sfére. Podľa dát získaných Kielským inštitútom pre svetovú ekonomiku, ktorý je nezávislou organizáciou a think-tankom, sme porovnali podiel konkrétneho druhu pomoci na celkovom HDP Slovenskej republiky a Maďarska za rok 2022.

Tabuľka č.1: Podiel poskytnutej pomoci Ukrajine na HDP krajiny v roku 2022

Štát	Finančná pomoc (% z HDP)	Humanitárna pomoc (% z HDP)	Vojenská pomoc (% z HDP)	Spolu (% z HDP)
Slovenská republika	0,000%	0.009%	0.215%	0.224%
Maďarsko	0,000%	0.032%	0,000%	0.032%

Zdroj: Trebesch, Ch. - Antezza, A. - Bushnell, K. - Frank, A. – Frank P. - Franz, L. - Kharitonov, I. – Kumar, B. - Rebinskaya, E. – Schramm, S.: The Ukraine Support Tracker: Which countries help Ukraine and how?. 2023. [cit. 2023-03-20]. Dostupné na internete: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/?cookieLevel=not-set>

Z analytického hľadiska je dôležité porovnať názor obyvateľov Slovenskej republiky a Maďarska na rozhodnutia prijaté Európskou úniou v spojitosti s vojnou na Ukrajine. V rámci prieskumu Eurobarometer 98 zo začiatku roka 2023 bola tejto oblasti venovaná otázka, do akej miery obyvatelia štátov súhlasia s financovaním nákupu a dodávok vojenského materiálu na Ukrajinu. Oba štáty vyjadrili nižšiu podporu ako priemerný výsledok členských štátov Európy. Paradoxne, v súvislosti s vývojom politiky oboch štátov v spojitosti s Ruskou federáciou a vojnou na Ukrajine občania Slovenskej republiky výrazne menej súhlasia s financovaním vojenského materiálu ako obyvatelia Maďarska. Na prelome

⁹⁰ ZOLTÁN, Á.: *Politicizing war: Viktor Orbán's right-wing authoritarian populist regime and the Russian invasion of Ukraine.* 2023. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.populismstudies.org/politicizing-war-viktor-orbans-right-wing-authoritarian-populist-regime-and-the-russian-invasion-of-ukraine/>> s.178

rokov 2022 a 2023 v Slovenskej republike súhlasilo s vyššie spomenutým financovaním len 38% obyvateľov, zatiaľ čo v Maďarsku to bolo 50%. Tieto výsledky sa nezhodujú s konkrétnymi opatreniami prijatými vládami oboch štátov prezentovaných v Tabuľke číslo 1.

Tabuľka č.2: Súhlas obyvateľov s financovaním nákupu a dodávania vojenského materiálu na Ukrajinu zo strany Európskej únie

Štát	Celkovo súhlasím	Celkovo nesúhlasím	Neviem
Slovenská republika	38%	56%	6%
Maďarsko	50%	46%	4%

Prameň: Európska únia: Standard Eurobarometer 98. 2023. [cit. 2023-03-20]. Dostupné na internete: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2872>

Zo získaných štatistických údajov môžeme konštatovať, že Slovenská republika je v komparácii s Maďarskom viac otvorená priamej pomoci Ukrajine vo formách iných ako humanitárna pomoc. Všeobecný názor v spoločnosti sa v oboch štátoch nezhoduje s postupom daných krajín. Z výsledkov Eurobarometra je evidentné, že podpora Ukrajiny je v Maďarsku pomerne vyššia ako je to v Slovenskej republike. Tento výsledok v spojení s výsledkom Eurobarometra týkajúceho sa názoru spoločnosti na Európsku úniu poukazuje na zhoršovanie názoru spoločnosti na politiku Európskej únie a princípy, ktoré prezentuje. Tento trend môžeme pripísať zvyšujúcemu sa výskytu dezinformácií a propagande, ktoré predstavujú nebezpečný problém pre Slovenskú republiku. V roku 2022 bol ministerstvom obrany na 4 mesiace zrušený web portálu Hlavné správy práve pre šírenie dezinformácií týkajúcich sa Ruskej federácie, Spojených štátov amerických a Ukrajiny.⁹¹ Dezinformácie majú významný vplyv na verejnú mienku a z výsledkov prieskumu je jasné, že to pre Slovenskú republiku predstavuje problém, ktorého riešenie by malo byť hlavným bodom politickej agendy.

⁹¹ CUPRIK, R.: *Hoaxy o laboratóriách a vojne V rukách elít. Hlavné správy zablokovali.* 2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <<https://domov.sme.sk/c/22852515/dezinformacny-portal-hlavne-spravy-je-zablokovany.html>>

4.2 Migračná kríza

V apríli 2017 Maďarsko vyhlásilo kontroverznú národnú konzultáciu, ktorá obsahovala šesť základných otázok týkajúcich sa okrem iného aj nelegálnej migrácie ľudí v rámci Európskej únie.⁹² Zaviedlo ju pod názvom „Állítsuk meg Brüsszelt!“ v preklade „Zastavme Brusel!“.⁹³ Konzultácia začala 1. apríla s určenou uzávierkou 20. mája. Odborníci sa vyjadrujú skepticky ohľadom objektivity informácií o počte zodpovedaných dotazníkov. Proti tejto konzultácii sa ohradili aj viacerí maďarskí sociológovia. Napriek tomu ide o politický nástroj, ktorý sa pomerne často v maďarskej politickej sfére využíva na získanie prehľadu o názoroch verejnosti na rozoberané problémy. Európska komisia v reakcii na túto konzultáciu vydala na svojej webovej stránke vyjadrenie a opravu bodov konzultácie, ktoré opísala ako fakticky nepravdivé či zavádzajúce.⁹⁴ Ide o jednu z nie mála konfrontácií, ktoré nastali v nami skúmanom období medzi Európskou úniou a vládou Viktora Orbána.

Tabuľka č. 3: Reakcia Európskej komisie na národnú konzultáciu „Zastavme Brusel!“

Brusel nás chce prinútiť, aby sme zrušili zníženú cenu energií.	Komisia sa stotožňuje s cieľom maďarskej vlády mať cenovo dostupné energie pre domácnosti. Najlepším spôsobom, ako to dosiahnuť, je vytvoriť konkurencieschopné trhy s energiou, podporovať energetickú efektívnosť a inovácie a spolupracovať na európskej úrovni s cieľom zaistiť bezpečnosť dodávok.
Brusel chce donútiť Maďarsko prijať nelegálnych migrantov.	Európska únia bojuje proti neregulárnej migrácii a pomáha členským štátom riadiť vonkajšie hranice.

⁹² Národná konzultácia predstavuje nezáväzný prieskum verejnej mienky, často využívaný vládou Viktora Orbána.

⁹³ ONDERČANIN, L.: *Zastavme Brusel, vyzýva Orbán Mad'arov*. 2017. [cit. 2022-25-1]. Dostupné na internete: <<https://svet.sme.sk/c/20501785/zastavme-brusel-vyzyva-orban-madarov.html>>

⁹⁴ EUROPEAN COMMISSION.: *“Stop Brussels”: European Commission responds to Hungarian national consultation*. 2017. [cit. 2022-25-1]. Dostupné na internete: <https://commission.europa.eu/publications/stop-brussels-european-commission-responds-hungarian-national-consultation_en>

<p>Nelegálni migranti prichádzajúci do Maďarska sú podnecovaní nielen obchodníkmi s ľuďmi, ale aj niektorými medzinárodnými organizáciami, aby konali v rozpore so zákonom.</p>	<p>V Európskej únii panuje nulová tolerancia obchodovania s ľuďmi a už mnohé roky EÚ prijíma kroky na boj proti tejto vykorisťujúcej trestnej činnosti.</p>
<p>Čoraz viac organizácií podporovaných zo zahraničia funguje v Maďarsku s cieľom neprehľadne zasahovať do vnútorných záležitostí Maďarska.</p>	<p>Podmienky, za ktorých mimovládne organizácie (MVO) vykonávajú svoje činnosti, sú v zásade záležitosťou vnútroštátneho práva. Európska únia má za seba prísne pravidlá týkajúce sa transparentnosti a lobovania v európskych inštitúciách.</p>
<p>Brusel napáda naše opatrenia na tvorbu pracovných miest.</p>	<p>Ani Komisia, ani Európska únia nenapádajú maďarské politiky zamerané na tvorbu pracovných miest.</p>
<p>Brusel útočí na našu krajinu pre znižovanie daní.</p>	<p>Európska komisia nezasahuje do národných daňových politík, ani nenavrhuje, aby sa tak stalo. Na daňových pravidlách EÚ sa musia zhodnúť všetky členské štáty, a to jednomyselne, čo znamená, že všetky v súčasnosti platné pravidlá boli schválené aj maďarskou vládou.</p>

Zdroj: Európska komisia: “Stop Brussels”: European Commission responds to Hungarian national consultation [cit. 2023-1-23]. Dostupné na internete: https://commission.europa.eu/publications/stop-brussels-european-commission-responds-hungarian-national-consultation_en#details

V Slovenskej republike migračnú krízu, ktorá zasiahla územie Európy, využila strana Smer-SD vo svojej agende ako jeden z hlavných bodov. Strana podobne ako maďarský Fidesz či poľské Právo a spravodlivosť označila imigráciu moslimskej komunity na svoje územie za jeden z bezpečnostných problémov ohrozujúcich ako bezpečnosť občanov, tak aj

kresťanské hodnoty, ktoré strana obhajovala.⁹⁵ Napriek tomu, čo strana hlásala, jej zahraničná politika nepresadzovala tieto názory takým rôznym spôsobom, ako to bolo v prípade Maďarska.

Slovensko na migračnú krízu reagovalo 14. novelou ústavy na návrh strany, ktorá vládla v prvej polovici nami skúmaného obdobia SMER-SD. Touto novelou sa predĺžila lehota na zadržiavanie obvineného alebo podozrivého zo spáchania trestného činu terorizmu zo 48 na 96 hodín.⁹⁶ Taktiež úspešná novela zaviedla zmenu v rozhodovaní alebo prepustení podozrivých zo 72 na 144 hodín. Predseda strany Robert Fico sa v spojení s týmito novelami vyjadril nasledovne: „*Bezpečnosť občanov Slovenska je pre vládu SR na prvom mieste, opakujem na prvom mieste, pred všetkými ostatnými právami, nárokmi a potrebami migrantov*“, čím naznačil prepojenie migrantov s možnou bezpečnostnou hrozbou a obav z terorizmu.⁹⁷ Bez pochyb tým prispel k negatívnemu vnímaniu migrantov slovenskou spoločnosťou.

Reakcia na migrantské kvóty

V snahe napomôcť k ukončeniu migračnej krízy a spravodlivo rozdeliť zodpovednosť medzi členské štáty Európskej únie prišla Európska komisia s návrhom prerozdelenia utečencov, ktorí prišli najmä na územie Talianska, Grécka a Maďarska podľa schémy kvót. Tento návrh bol prijatý kvalifikovanou väčšinou. Slovenská republika, Česká republika, Rumunsko a Maďarsko boli štyri štáty Európskej únie, ktoré vehementne odmietli migračné kvóty. Maďarsko sa o nich vyjadrilo ako o zásahu do svojej suverenity.⁹⁸

⁹⁵ MARUŠIAK, J.: *Slovak, not Brussels Social Democracy. Europeanization/De-Europeanization and the ideological development of SMER-SD before 2020 parliamentary elections in Slovakia*. 2021. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/349724589_'Slovak_not_Brussels_Social_Democracy'_EuropeanizationDe-Europeanization_and_the_Ideological_Development_of_Smer-SD_Before_2020_Parliamentary_Elections_in_Slovakia> s.42

⁹⁶ KANCELÁRIA NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY.: *Ústava Slovenskej republiky a jej dvadsaťpäť rokov*. 2017. [cit. 2022-25-1]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/publikacie-ine_Ustava_SR_1992_2017.pdf> s.39.

⁹⁷ SMER-SD.: *Vláda SR pripravuje celý rad legislatívnych zmien V boji proti terorizmu 2015*. [cit. 2022-25-1]. Dostupné na internete: <<https://stwebsmer.strana-smer.sk/vlada-sr-pripravuje-cely-rad-legislativnych-zmien-v-boji-proti-terorizmu>>

⁹⁸ HARGITAI, T.: *How eurosceptic is Fidesz actually?*. 2020. [cit. 2022-25-1]. Dostupné na internete: <<https://sciendocom/article/10.2478/pce-2020-0009>> s.200

V roku 2015, po tom, čo Maďarsko tak ako aj Slovenská republika hlasovali proti prijatiu utečeneckých kvót, podala Slovenská republika žalobu na Európsky súdny dvor, vzápätí ju nasledovalo s rovnakou žalobou aj Maďarsko.⁹⁹

Rozdiel môžeme spozorovať medzi reakciou Slovenskej republiky a Maďarska na verdikt Európskeho súdneho dvora o právoplatnosti utečeneckých kvót.¹⁰⁰ Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák sa o verdikte vyjadril nasledovne: „*Rozhodnutie súdu berieme na vedomie, rešpektujeme, samozrejme, musíme si ho dôkladne preštudovať a potom zaujmeme stanovisko...*“ Svoj postoj k utečeneckým kvótam však Slovenská republika nezmenila: „*Náš postoj ku kvótam je politický postoj, ktorý je zdieľaný naprieč politickým spektrom a podporený názorom obyvateľstva. Navyše, vývoj za tie dva roky vám dáva odpoveď na otázku, či kvóty fungujú, alebo nefungujú*“.

Premiér Robert Fico sa vyjadril o ďalšom postupe Slovenskej republiky v tejto otázke: „*Sme pripravení prejavíť takú solidaritu, akú nám umožňuje náš štátny rozpočet a technické možnosti...*“ Na tlačovej konferencii k danej situácii povedal, že Slovensko chce byť solidárne a poskytnúť pomoc v riešení migračnej krízy napriek svojmu ráznemu odmietaniu utečeneckých kvót.

V Maďarsku sa však verdikt Európskeho súdneho dvora stretol s viac búrlivejšou reakciou. V tlačovej konferencii sa maďarský minister zahraničných vecí Péter Szijjártó vyjadril nasledovne: „*Je to poburujúce a nezodpovedné rozhodnutie, ktoré ohrozuje Európsku úniu. Verdikt je v rozpore s európskymi záujmami i so záujmami maďarského národa...*“ Vyhlásil tiež, že tento rozsudok znásilnil európske právo a tvrdými slovami skonštatoval, že: „*Ozajstný boj sa iba teraz začína*“.¹⁰¹

Môžeme teda skonštatovať, že Slovenská republika zvolila umiernenějšíu reakciu na verdikt Súdneho dvora Európskej únie, keď sa vyjadrila o jeho rešpektovaní. Napriek tomu

⁹⁹ TASR.: *Slovenská žaloba Na utečenecké kvóty Sa začína prejednávať*. 2017. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <<https://euractiv.sk/section/spravodlivost-a-vnutro/news/slovenska-zaloba-na-utecenecke-kvoty-sa-zacina-prejednavat/>>

¹⁰⁰ DULAI OVÁ, M.: *Neúspešnú žalobu pre povinné kvóty zaplatí Slovensko. Kol'ko Bude stáť, fico zatiaľ nevie*. 2017. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <<https://www.noviny.sk/zahranicie/256401-zaloba-kvoty-slovensko-zaplatit-fico>>

¹⁰¹ GABRIŽOVÁ, Z.: *Súdny Dvor EU zamietol žaloby Slovenska a Maďarska Na kvóty*. 2017. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <<https://euractiv.sk/section/spravodlivost-a-vnutro/news/sudny-dvor-eu-zamietol-zaloby-slovenska-madarska-na-kvoty/>>

obe krajiny nezmenili odmietavý postoj k utečeneckým kvótam. Na druhej strane Maďarsko ostro kritizovalo verdikt Súdneho dvora Európskej únie a nevyjadriilo sa o jeho rešpektovaní.

Protimigrantské zákony

V júni 2018 v reakcii na migračnú krízu prebiehajúcu v Európe Maďarsko prijalo rozšírenie protimigrantských zákonov pod neformálnym názvom „Stop Soros“. Pomenovanie dostalo podľa Georga Sorosa, amerického finančníka a filantropa, ktorý je podľa ústrednej vlády Maďarska podporovateľom nelegálnej migrácie.¹⁰² Trestným sa podľa týchto zákonov okrem iného stalo aj napomáhať migrantom poskytovaním stravy, či vyrábaním letákov s informáciami o poskytovaní azylu. Kriminalizovali dokonca aj prácu aktivistov, ktorým za pomoc nelegálnym migrantom hrozilo väzenie.¹⁰³

Kontroverzný balíček protimigračných zákonov vyvolal vlnu kritiky zo strany Európskej únie. Na protiprávnosť týchto zákonov poukazovali viacerí experti z rád Európskej komisie, ktorá napokon podala žalobu na Súdny dvor Európskej únie. Benátska komisia, ktorá je poradným zborom Rady Európy vyzvala Maďarsko na anulovanie tohto zákona.¹⁰⁴ 16. novembra 2019 Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že balíček zákonov Stop Soros nie je v súlade s právom Európskej únie.¹⁰⁵ Reakcia maďarskej vláducej strany Fidesz bola na túto skutočnosť nasledovná: „*Sieť amerického finančníka Georgea Sorosa a jeho spojenci v Bruseli ešte stále pracujú na tom, aby z dôvodu finančných a politických špekulácií zaplavili Európu migrantmi*“.¹⁰⁶

¹⁰² EURONEWS.: *Hungary move to criminalise helping asylum seekers 'infringes EU law'*. 2021. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <<https://www.euronews.com/my-europe/2021/11/16/hungary-move-to-criminalise-support-of-asylum-seekers-infringes-eu-law>>

¹⁰³ SITA.: *Maďarský parlament prijal zákon proti imigrácii, Za pomoc utečencom hrozí väzenie*. 2018. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <<https://sita.sk/madarsky-parlament-prijal-zakon-proti-imigracii-za-pomoc-utecencom-hrozi-vazenie/>>

¹⁰⁴ DAC.: *Benátska komisia vyzvala Maďarsko, aby anulovalo zákon kriminalizujúci pomoc utečencom*. 2018. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <<https://europskenoviny.sk/2018/06/23/benatska-komisia-vyzvala-madarsko-aby-anulovalo-zakon-kriminalizujuci-pomoc-utecencom/>>

¹⁰⁵ EUROPEAN COUNCIL ON REFUGEES AND EXILES (ECRE).: *Hungary vs EU: CJEU confirms stop Soros amendments violate EU law, commission seeks to impose non-compliance fines, minister of justice challenges supremacy of EU law*. 2021. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <<https://ecre.org/hungary-vs-eu-cjeu-confirms-stop-soros-amendments-violate-eu-law-commission-seeks-to-impose-non-compliance-fines-minister-of-justice-challenges-supremacy-of-eu-law/>>

¹⁰⁶ AKTUALITY.SK: *Konanie Eurokomisie voči Maďarsku pre protimigračný zákon pokračuje*. 2019. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <https://www.aktuality.sk/clanok/660052/konanie-eurokomisie-voci-madarsku-pre-protimigracny-zakon-pokracuje/?AT=wgt.article_clanok_podclankom>

V decembri 2021 maďarský ústavný súd rozhodol, že aj napriek nadradenosti európskeho práva má Maďarsko právo uplatňovať vlastné migračné pravidlá, pokiaľ Európska únia nemá vlastné dodatočné pravidlá pri spoločnej implementácii európskeho práva. Teda podľa informácií z roku 2021 sú protimigračné zákony stále platné v nezmenenom znení.

Na druhej strane Slovenská republika zvolila umiernenější prístup k migračnej kríze v porovnaní s Maďarskom. Minister vnútra Robert Kaliňák v roku 2017 povedal na rokovaní Rady ministrov spravodlivosti a ministrov vnútra v Luxemburgu, že považuje kontroly na vnútorných hraniciach členských štátov schengenského priestoru za narušenie tohto systému a jeho možný koniec. Jeho reakcia je v svojej podstate opačná ako reakcia Maďarska a Viktora Orbána.¹⁰⁷

Vplyv migračnej politiky Slovenskej republiky a Maďarska na počet migrantov prichádzajúcich do krajín

Podľa štatistických údajov dostupných z Európskeho štatistického úradu môžeme pozorovať istý útlm počtu dlhodobých prisťahovalcov prichádzajúcich do oboch krajín v roku 2017.¹⁰⁸ Tento trend sa však v prípade Maďarska neudržal a už v nasledujúcom roku zaznamenali zvýšenie počtu dlhodobých prisťahovalcov o viac ako 14 000.

Tabuľka č. 4: Celkový počet dlhodobých prisťahovalcov prichádzajúcich do vykazujúcej krajiny počas referenčného roka

Rok	2017	2018	2019	2020
Slovenská republika	7188	7253	7016	6775
Maďarsko	68070	82937	88581	75470

Zdroj: Eurostat: Immigration [cit. 2023-1-23]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00176/default/table?lang=en>

¹⁰⁷ MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY.: *Bez dôvodné zavádzanie kontrol Na vnútorných hraniciach môže viesť ku koncu Schengenu*, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. 2017. [cit. 2023-2-25]. Dostupné na internete: <<https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-6&sprava=bezdovodne-zavadzanie-kontrol-na-vnutornych-hraniciach-moze-viest-ku-koncu-schengenu>>

¹⁰⁸ EUROSTAT.: *Immigration*. [cit. 2023-1-23]. Dostupné na internete: <<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00176/default/table?lang=en>>

Neoprávnené prekročenie štátnej hranice

Údaje týkajúce sa Slovenskej republiky sme čerpali z údajov zverejnených Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky v ročenkách s názvom Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie na Slovensku.¹⁰⁹ V prípade Slovenskej republiky pozorujeme postupný pokles neoprávneného prekročenia štátnej hranice v období od roku 2018 do roku 2020. Následný nárast je možné spojiť s vyostrením situácie na Ukrajine a napokon aj rozpútaním vojny, keď v roku 2022 zaznamenali neoprávnené prekročenie hranice až v 549 prípadoch. V prípade roku 2022 podľa informácií Ministerstva vnútra až 508 z týchto prekročení bolo cez hranicu s Ukrajinou a všetky tieto osoby boli ukrajinskej príslušnosti. V porovnaní s rokom 2017 sa jednalo o osoby pôvodom z Vietnamu v počte 127, ktoré tvorili viac ako polovicu prípadov nepovoleného prechodu cez hranice.

Pre štatistické údaje z Maďarska sme vychádzali zo štatistík Polície Maďarska dostupných na ich webovej stránke.¹¹⁰ V prvých dvoch rokoch pozorujeme zníženie počtu nelegálnych prekročení hraníc o viac ako polovicu na 4 750. Následne v ďalších štyroch rokoch pozorujeme značný nárast nelegálnych prekročení hraníc v Maďarsku, čo môžeme interpretovať ako nárast počtu ľudí prichádzajúcich do krajiny alebo ako zvýšenie policajných kontrol osôb prekračujúcich hranice krajiny. Nakoľko vyvodit' jednoznačný záver z týchto zistených hodnôt by bolo neobjektívne, poskytuje nám to priestor na ďalšie rozsiahlejšie štúdie, ktoré by vysvetlili nárast tohto počtu nelegálnych prekročení hraníc v období posledných 4 rokov.

Tabuľka č.5: Počet nelegálnych prekročení hraníc počas referenčného roka

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Slovenská republika	248	348	213	135	210	549
Maďarsko	10 532	4 750	13 341	32 175	74 813	159 446

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: *police.hu: Illegális migráció alakulása heti bontásban* [cit. 2023-3-7]. Dostupné na internete: <https://www.police.hu/hu/hirek-es->

¹⁰⁹ MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY.: *Ročenky*. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://www.minv.sk/?rocenky>>

¹¹⁰ POLICE.HU.: *Illegális migráció alakulása heti bontásban*. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/illegalis-migracio-alakulasa>>

informaciok/hatarinfo/illegalis-migracio-alakulasa a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky: Ročenky [cit. 2023-3-7]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?rocenky>

Udelený azyl v oboch krajinách

Ako posledný štatistický údaj sme si vybrali počet udelených azylov v oboch krajinách v snahe priblížiť efektivitu oboch krajín v presadzovaní svojej migračnej politiky. Pre Slovenskú republiku sme čerpali z dát uverejnených Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky.¹¹¹ V tabuľke sme spracovali, v koľkých prípadoch bol žiadateľom udelený azyl zo všetkých vykonaných rozhodnutí. V prípade Maďarska sme dáta za rok 2017 čerpali zo štatistiky mimovládnej organizácie Hungarian Helsinki Committee zverejnenej na ich oficiálnej stránke.¹¹² Pre ostatné roky sme čerpali zo štatistík Asylum Information Database, ktoré vytvorili v spolupráci s už spomínanou Hungarian Helsinki Committee.¹¹³ Údaje za rok 2022 sa nám nepodarili nájsť.

V oboch prípadoch môžeme konštatovať, že počet udelených azylov z vykonaných rozhodnutí je pomerne nízky. Na druhej strane je nutné dodať, že sme do štatistiky nebrali do úvahy udelenie doplnkovej ochrany.

Tabuľka č.6: Počet udelených azylov z celkového počtu vykonaných rozhodnutí za referenčný rok

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Slovenská republika	29/88	5/88	9/73	11/78	29/132	23/147
Maďarsko	106/4096	70/960	22 / 710	83 / 472	21/ 57	X

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky: Štatistiky. [cit. 2023-3-7]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?statistiky-20> , Hungarian Helsinki Committee:Hungary: Key Asylum Figures for 2017. [cit. 2023-3-7]. Dostupné na internete: <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC-Hungary-asylum-figures-1-January-2018.pdf> a Asylum Information Database: Country report: Hungary. [cit. 2023-3-7]. Dostupné na internete: <https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/>

¹¹¹ MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY.: Štatistiky. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://www.minv.sk/?statistiky-20>>

¹¹² HUNGARIAN HELSINKI COMMITTEE.: Hungary: Key Asylum Figures for 2017. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC-Hungary-asylum-figures-1-January-2018.pdf>>

¹¹³ ASYLUM INFORMATION DATABASE.: Country Report: Hungary. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/>>

Na základe prezentovaných štatistických údajov môžeme v prípade Slovenskej republiky konštatovať, že jej migračná politika sa prejavila poklesom nelegálnych prechodov cez hranice a znížením počtu udelených azylov. Tento trend narušila situácia na Ukrajine a prílev utečencov ukrajinského pôvodu, čo potvrdzujú aj informácie o štátnej príslušnosti osôb prichádzajúcich na územie Slovenska. Maďarsko napriek svojej migračnej politike nezaznamenalo pokles nelegálnych prekročení hraníc ani dlhodobých prisťahovalcov. Pomer počtu udelených azylov taktiež neklesol o významnú hodnotu. Je preto diskutabilné tvrdiť, že išlo o efektívnu politiku, ktorej cieľom malo byť zníženie počtu migrantov prichádzajúcich do krajiny.

4.3 Vzťah Slovenskej republiky k Európskej únii v rokoch 2017 až 2022

Zahraničná politika Slovenskej republiky sa aj napriek nestabilnej situácii v únii riadila podľa vyhlásenia, ktoré sformulovali traja najvyšší ústavní činitelia republiky – premiér, predseda NR SR a prezident. V spoločnom vyhlásení vyjadrili proeurópske a proatlantické smerovanie Slovenskej republiky. V správe o plnení úloh zahraničnej a európskej politiky SR ministerstvo zahraničných vecí uviedlo ako kľúčové vysporiadanie sa s migračnou krízou, Brexitom a pomáhajúce integrácii Ukrajiny v snahe o stabilizáciu situácie na východ od svojich hraníc.¹¹⁴

V roku 2018 sa pozornosť Európskej únie uprela na Slovenskú republiku v spojitosti s vraždou investigatívneho novinára a jeho snúbenice. Európsky parlament požadoval nezávislé vyšetrenie tohto prípadu a na Slovensku sa začalo obdobie veľkej nestability tak zahraničnej ako aj vnútornej politiky. Rezolúcia bola prijatá 19. apríla 2018 a vyzývala na nezávislé vyšetrenie vražd spoločne s Interpolom a na zavedenie vnútroštátnych a európskych opatrení na lepšiu ochranu novinárov a oznamovateľov kriminálnej činnosti.¹¹⁵

Po demisii Roberta Fica sa vlády ujal Peter Pellegrini, ktorý v prejave v Európskom parlamente zdôraznil proeurópske a proatlantické smerovanie politiky Slovenskej republiky.

¹¹⁴ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ.: *Správa o plnení úloh zahraničnej a európskej politiky SR v roku 2017 a jej zameranie na rok 2018*. 2018. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://www.mzv.sk/diplomacia/zahranicna-politika>> s.3-4

¹¹⁵ CANDAU, M.: *MEPs call for better protection of journalists*. 2018. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/meps-call-for-better-protection-of-journalists/>>

„Vrátili sme sa tam, kde sme vždy patrili – do európskeho a transatlantického priestoru, do EÚ a NATO“.¹¹⁶ Zároveň v následnej tlačovej konferencii uviedol, že nastalo štiepenie názorov v politických stranách o tom, kam by mala smerovať zahraničná politika Slovenskej republiky. Vzápätí však aj napriek vzniknutej situácii potvrdil jednotnosť zahraničnej politiky. „Vláda je zodpovedná za výkon zahraničnej politiky našej krajiny. Nedovolím, aby Slovensko akýmkoľvek spôsobom uhlo zo svojho jasného proeurópskeho a proatlantického kurzu“.¹¹⁷

Úspechom pre Slovenskú republiku bolo zvolenie Bratislavy za sídlo Európskeho orgánu práce. Pre Slovenskú republiku to znamenalo získanie prvej európskej inštitúcie na území štátu. Bol to piaty pokus Slovenskej republiky o podporu európskej inštitúcie a prvý úspešný z pomedzi Cypru a Bulharska.¹¹⁸ V tom istom roku v novej zostave bola znova podpísaná deklarácia, ktorou sa Slovenská republika prihlasuje k princípom Európskej únie a NATO, tak ako to bolo v deklarácii z roku 2017. V tomto prípade bola podpísaná premiérom Petrom Pellegrinim, prezidentkou Zuzanou Čaputovou a predsedom NR SR Andrejom Dankom. Cieľom bolo prezentovať Slovenskú republiku ako stabilného a zodpovedného partnera. Peter Pellegrini poznamenal, že táto deklarácia je dôležitá najmä v spojitosti s nárastom extrémizmu, populizmu a dezinformácií, ktoré v tomto období naberali popularitu tak v širokej verejnosti ako aj na politickej scéne.¹¹⁹ Zároveň sa premiér Peter Pellegrini pre Hospodárske noviny vyjadril o jasnom proeurópskom smerovaní Slovenskej republiky. Rázne odsúdil ostré vyjadrovanie sa svojich kolegov na adresu Európskej únie a zdôraznil potrebu jednoty zahraničnej politiky v otázkach týkajúcich sa

¹¹⁶ TASR.: Pellegrini V europarlamente zdôraznil potrebu jednotnej, sociálnej a bezpečnej Európy. 2019. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://europa.pravda.sk/aktuality/clanok/505163-pellegrini-v-europarlamente-zdoraznil-potrebu-jednotnej-socialnej-a-bezpecnej-euro-py/>>

¹¹⁷ TASR.: Pellegrini V europarlamente: Sociálne rozdiely ničia európsky projekt. 2019. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://domov.sme.sk/c/22073126/pellegrini-v-europarlamente-socialne-rozdiely-nicia-euro-py-projekt.html>>

¹¹⁸ TASR.: Slovensko získalo prvú európsku inštitúciu, uspeli sme V boji o sídlo Európskeho orgánu práce. 2019. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://hnonline.sk/slovensko/1957939-slovensko-ziskalo-prvu-euro-pysku-institutciu-uspeli-sm-v-boji-o-sidlo-euro-pyskeho-organu-prace>>

¹¹⁹ Euractiv, - TASR.: Čaputová, Danko a Pellegrini Sa V spoločnej deklarácii prihlásili K Únii. 2019. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/caputova-danko-a-pellegrini-sa-v-spolocnej-deklaracii-prihlasili-k-unii/>>

európskej politiky. „*Chcem jasne zdôrazniť, že vláda pod mojím vedením nikdy nezmení jasný proeurópsky a proatlantický kurz Slovenskej republiky*“.¹²⁰

Po voľbách v roku 2020 nastala zmena vo vládnej koalícii a do vedúcej pozície sa dostalo hnutie Igora Matoviča OĽANO. Po dvoch vládnych obdobiach vlády strany Smer sa s nástupom koalície tvorenej primárne opozičnými stranami zmenila vnútorná a aj zahraničná politika Slovenskej republiky. Je zložitá determinovať, či je strana definitívne pre alebo proti Európskej únii. Vo svojej analýze v Ročenke zahraničnej politiky Slovenskej republiky pre rok 2020 sa autori snažili opísať postoje strán k Európskej únii na základe vyjadrení predstaviteľov týchto strán v médiách.¹²¹ Z ich výsledkov sme vyňali strany Smer-SD a OĽANO pre porovnanie postojov najsilnejších strán koalície v období 2019 až 2020. Z výsledkov analýzy môžeme usúdiť, že po zmene vlády sa najsilnejšou stranou stala tá, ktorá sa menej často vyjadrovala k záležitostiam týkajúcim sa Európskej únie. Na druhej strane však vo svojich vyjadreniach častejšie zastávala skeptické postoje a to až v 28,6%.

Tabuľka č.7: Postoj strán SMER SD a OĽANO k Európskej únii na základe vyjadrení v médiách

Strana	Podporné	Skeptické	Zmiešané	Neutrálne	Spolu
SMER SD	15,7%	5,9%	2%	76,5%	51
OĽANO	19,1%	28,6%	4,8%	47,6%	21

Zdroj: Baboš, P. – Králiková, M. Világi, A.: Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2020. 2021. [cit. 2022-03-13]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/sk/publication/rocenka-zahranicnej-politiky-sr-2020/>>

V novej vládnej koalícii sa po boku najsilnejšej strany OĽANO ocitli strany, ktoré sa svojím správaním prikláňali k jemnému euroskeptizmu viac, ako to bolo v predchádzajúcej vládnej koalícii. Tvorba zahraničnej politiky Slovenskej republiky sa teda neodvíjala len od postojov najsilnejšej strany, ale aj od ich koalíčných partnerov. Strany SME RODINA a SaS vo svojich prejavoch zastávali skeptické postoje a upozorňovali na potrebu reformy

¹²⁰ PELLEGRINI, P.: *Vláda nikdy nezmení proeurópsky Kurz*. 2019. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://hnonline.sk/komentare/komentare/1909257-vlada-nikdy-nezmeni-proeuropicky-kurz>>

¹²¹ BABOŠ, P. – Králiková, M. - Világi, A.: *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2020. 2021.* [cit. 2023-17-3]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/sk/publication/rocenka-zahranicnej-politiky-sr-2020/>> s.42

Európskej únie. Jedinou a zároveň aj najmenšou stranou vládnej koalície, ktorú môžeme považovať za proeurópsku, bola strana Za ľudí, ktorá mala vo vláde len dva mandáty.¹²²

Stabilita a jednota vládnej koalície nevydržala dlho a nezhody medzi stranami sa často riešili cez médiá či sociálne siete. To malo negatívny dopad na názory širokej verejnosti, ale aj na vnímanie Slovenskej republiky ako spoľahlivého partnera. Jednou zo situácií, ktorá pritiahla pozornosť západných partnerov Slovenskej republiky, bolo objednanie a dovoz vakcín Sputnik V z Ruskej federácie v marci roku 2021. Vakcína v tomto čase nebola v Európskej únii schválená a premiér Igor Matovič tak urobil bez vedomia svojich koalíčných partnerov. Vyslal tak ťažko pochopiteľnú správu pre štáty Európskej únie.¹²³ Napriek nešťastným vyjadreniam v médiách a na sociálnych sieťach či situáciách, kedy predstavitelia štátu konali ako jednotlivci bez komunikácie s koalíčnymi partnermi, si Slovenská republika dokázala udržať obraz spoľahlivého partnera pre Európsku úniu. Bolo to najmä zásluhou prezidentky Zuzany Čaputovej a ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Ivana Korčoka, ktorí sa snažili komunikovať proeurópske smerovanie Slovenskej republiky a vysvetliť kroky, ktoré podnikala vládna koalícia.

Robert Fico ako aktér zahraničnej politiky vo vzťahu Slovenskej republiky k Európskej únii

Robert Fico, ako premiér Slovenskej republiky bol významným aktérom zahraničnej politiky v spojení s Európskou úniou a jej hodnotami. V mnohých aspektoch zaujal podobný postoj ako Viktor Orbán, ktorého sme si vybrali ako aktéra za Maďarskú republiku. Na druhej strane sa však ich postoje aj líšili. Príkladom je ich postoj k migrantským kvótam, kedy obaja zaujali odmietavý postoj, ktorý vyústil žalobou na Európskom súdnom dvore. V tomto sa správanie oboch aktérov podobá, rozdiel bol však v reakcii na výsledok, ktorý bol nepriaznivý tak pre Slovenskú republiku, ako aj pre Maďarsko. Bližšie je táto situácia popísaná v podkapitole venujúcej sa migračnej kríze.

¹²² BABOŠ, P. – Králiková, M. - Világi, A.: Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2020. 2021. [cit. 2022-13-3]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/sk/publication/rocenka-zahranicnej-politiky-sr-2020/>> s.46

¹²³ PISKLOVÁ, M. : The year of the Conference on the Future of Europe and the pandemic recovery. 2022. [cit. 2022-13-3]. Dostupné na internete: <<https://www.sfpa.sk/sk/publication/rocenka-zahranicnej-politiky-sr-2021/>> s.19

Vystupovanie Roberta Fica v nami skúmanom období nabralo len ťažko vysvetliteľný obrat. Zatiaľ čo v období, keď bol na čele vlády, vystupoval proeurópsky, po tom, ako strana utrhla prehru v posledných voľbách, sa jeho názory radikálne zmenili. V roku 2017 okrem už spomínaného odporu k migrantským kvótam kritizoval aj byrokraciu Európskej únie, ktorá podľa neho znižovala jej efektívnosť. Napriek tomu zastával proeurópsky postoj a vyjadroval snahu dostať Slovensko do jadra Európskej únie. 4. marca 2018 na tlačovej konferencii v reakcii na vraždu investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej obvinil vtedajšieho prezidenta Andreja Kisku zo spolupráce s Georgom Sorosom.¹²⁴ Postup podobajúci sa výrokom Viktora Orbána.

V roku 2022 poslal Robert Fico list Európskej komisii, v ktorom ju varoval pred koncom demokracie na Slovensku. Urobil tak v reakcii na správu o stave právneho štátu v Slovenskej republike, ktorú nazval nepravdivou a nekvalifikovanou. V liste spomína svoje štvrté obvinenie z podpory a zosnovania zločineckej skupiny a zneužívania právomoci verejného činiteľa. V obvineniach sa na jeho adresu objavuje aj ohrozovanie obchodného, bankového, poštového, telekomunikačného a daňového tajomstva. Okrem bývalého premiéra bol obvinený aj Robert Kaliňák, bývalý minister vnútra. Robert Fico sa na adresu obvinení vyjadril, že išlo výlučne o politickú a nie zločineckú činnosť.¹²⁵

Vystupovanie Roberta Fica v nami skúmanom období bolo pomerne nestabilné. Kým v roku 2017 zastával proeurópske a proatlantické názory, v neskoršom období sa v jeho vyjadreniach začali objavovať aj jemné skeptické či populistické prejavy. Nedá sa však tvrdiť, že Robert Fico je euroskeptický politik, pretože kritika Európskej únie neznamena nutne negatívny postoj. Diskusia a hľadanie riešení problémov sú dôležité kroky pri formovaní efektívnej Európskej únie. Je však diskutabilné, nakoľko jeho prejavy odrážajú jeho presvedčenie a nakoľko sú len politickým nástrojom na získanie voličských hlasov či odvrátenie pozornosti verejnosti od jeho osoby a prenesenie zodpovednosti na iných (Európska únia, George Soros, Andrej Kiska...).

¹²⁴ GABRIZOVA, Z.: *Fico blames Soros for provoking instability in Slovakia*. 2018. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/elections/news/fico-blames-soros-for-provoking-instability-in-slovakia/>>

¹²⁵ YAR, L.: *Ex-PM fico slams commission's rule of law report on Slovakia*. 2022. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/ex-pm-fico-slams-commissions-rule-of-law-report-on-slovakia/>

4.4 Vzťah Maďarska k Európskej únii v rokoch 2017 až 2022

Zmeny v zahraničnej politike Maďarska sa výraznejšie prejavili v druhom vládnom období Orbánovej vlády. Túto zmenu môžeme pripísať zvyšujúcemu sa napätiu medzi európskymi organizáciami a vládou v spojitosti s kontroverznými reformami vnútornej organizácie politiky. Predstavitelia Fidesz často zdôrazňovali potrebu ochrany suverenity štátu a národných záujmov v spojitosti s kritikou Európskej únie. Medzi prejavy zmeny v zahraničnej politike Maďarska môžeme zaradiť využívanie práva veta predstaviteľmi Maďarska v Európskom parlamente. To sa týkalo napríklad vetovania rozhodnutia o postupe Číny proti demokratickému hnutiu v Hong Kongu či o vojenskej intervencii Turecka v Sýrii.¹²⁶ O vzniknutej situácii sa pre portál euractiv.com vyjadril diplomat Európskej únie, ktorý odmietol byť menovaný, ako o akciách v rozpore s duchom Európskej únie. Poznamenal, že v minulosti už podobný prístup zvolili aj iné členské štáty. Na rozdiel od Maďarska sa však podľa jeho slov tieto štáty snažili o vyriešenie problémov zabráňujúcich ich hlasovaniu, v prípade Maďarska to tak nie je.¹²⁷

Situácia medzi Európskou úniou a Maďarskom sa vyostrila v roku 2022 po zamrazení fondov smerujúcich Maďarsku Európskou komisiou. Podľa rozhodnutia ide o ochranu rozpočtu Únie pred porušovaním zásad právneho štátu v oblasti verejného obstarávania, prokuratúry a boja proti korupcii.¹²⁸ Toto rozhodnutie bolo taktiež podmienené kritizovaným zákonom o ochrane detí, ktorým okrem iného zakázali propagovanie sexuálnych menšín medzi osobami mladšími ako 18 rokov.¹²⁹

Transformácia maďarskej politiky si nevyslúžila pozornosť len zo strany ostatných členských štátov, ale aj z ich vlastnej strany v Europarlamente. Maďarská vládna strana Fidesz bola členom najväčšej strany v Europarlamente - Európskej ľudovej strany. Prvé

¹²⁶ MÜLLER, P. – GAZSI, D. *Populist Capture of Foreign Policy Institutions: The Orbán Government and the De-Europeanization of Hungarian Foreign Policy*. 2022. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/361926638_Populist_Capture_of_Foreign_Policy_Institutions_The_Orban_Government_and_the_De-Europeanization_of_Hungarian_Foreign_Policy> s.397-408

¹²⁷ GOTEV, G. *Diplomat: EU could seek to bypass Hungary after series of vetoes*. 2021. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/politics/news/diplomat-eu-could-look-to-bypass-hungary-after-series-of-vetoes/>>

¹²⁸ KASNYIK, M.: *EU Freezes Nearly €22 Billion in Funds Earmarked for Hungary*. 2022. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-12-23/eu-freezes-almost-22-billion-in-hungary-funds-in-blow-to-orban?leadSource=verify%20wall>>

¹²⁹ VALLACH, L.: *Orbán: Prijali sme zákon Na ochranu práv detí, Nie proti homosexuálom*. 2021. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.teraz.sk/zahranicie/orban-prijali-sme-zakon-na-ochranu-de/558567-clanok.html>>

ohlasy požadujúce odchod Fideszu zo strany sa prejavili už v roku 2017 pomocou petície na stránke change.org, v ktorej sa tvrdí: „*Nemôžeme a nebudeme si predstavovať, že Európska ľudová strana prijme do svojich radov stranu, ktorá popiera všetky hodnoty, ktoré táto skupina zastáva*“.¹³⁰ Nasledujúce obdobie sa nieslo v znamení vnútorných sporov medzi stranou Fidesz a zvyšnými členmi Európskej ľudovej strany. Predstavitelia oboch strán vydávali mnoho vyjadrení, v ktorom sa navzájom kritizovali. Napätie v strane napokon vyvrcholilo 20. marca 2019, keď Európska ľudová strana pozastavila členstvo strane Viktora Orbána, ktorá mala s okamžitou platnosťou zákaz zúčastňovať sa rokovaní strany, hlasovania a navrhovania kandidátov na posty v strane.¹³¹

Dôležitým bodom v nami skúmanom období je 12. september 2018, keď Európsky parlament schválil použitie Článku 7 Zmluvy o Európskej únii o pozastavení určitých práv členského štátu. Podobný postup bol použitý proti Poľsku po neutíchajúcej kritike vnútornej politiky oboch štátov.¹³² Tento spor medzi Európskou úniou, Maďarskom a Poľskom sa nevyriešil ani v roku 2020, kedy vznikla napätá situácia spojená s prijímaním rozpočtu Európskej únie, ktorý bol zablokovaný Maďarskom a Poľskom. Obe krajiny nesúhlasili s novým mechanizmom právneho štátu, ktorý bol s rozpočtom spojený, podľa ktorého bolo možné pozastavenie finančných prostriedkov v prípade nesprávneho nakladania alebo porušovania princípov Európskej únie.¹³³

Rok 2022 sa niesol v znamení napätej situácie spojenej s blokovaním finančnej pomoci Ukrajine zo strany Maďarska. Tejto situácii sa bližšie venujeme v podkapitole týkajúcej sa Východného partnerstva.

Zo zistených informácií môžeme usúdiť, že obdobie od roku 2017 do roku 2022 bolo, čo sa týka vzťahu Maďarska a Európskej únie veľmi napäté a plné konfliktov, v ktorých obe

¹³⁰ GOTEV, G.: *Petition launched to eject Orbán's Fidesz from EPP*. 2017. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/freedom-of-thought/news/petition-launched-to-eject-orbans-fidesz-from-epp/>>

¹³¹ BRZOZOWSKI, A. - Rios, B. - Fortuna, G.: *EPP votes to suspend Hungary's Fidesz party membership*. 2019. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/epp-votes-to-suspend-hungarys-fidesz-party-membership/>>

¹³² BRZOZOWSKI, A.: *MEPs trigger article 7 against Hungary after evasive Juncker speech*. 2018. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/meps-trigger-article-7-against-hungary-after-evasive-juncker-speech/>>

¹³³ VALERO, J.: *Hungary and Poland veto stimulus against pandemic*. 2020. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/hungary-and-poland-veto-stimulus-against-pandemic/>>

strany len veľmi ťažko hľadali kompromis. Maďarsko pomerne často využívalo právo veta ako vyjadrenie svojho nesúhlasu a postoja a taktiež aby prinútilo Európsku úniu rozmraziť finančné prostriedky, ktoré mali putovať do Maďarska.

Viktor Orbán ako aktér zahraničnej politiky Maďarska vo vzťahu k Európskej únii

Vo svojom príhovore k príležitosti 15. marca 2016 sa premiér Viktor Orbán vyjadril o Európskej únii nasledovne: „*Európa nie je slobodná, pretože sloboda začína hovorením pravdy. V Európe je dnes zakázané hovoriť pravdu. Náhubok je náhubok – aj keď je vyrobený z hodvábu*“. ¹³⁴ Reflektuje to smer, ktorým sa v nasledujúcom období začala uberať zahraničná politika Maďarska.

Veľkú vlnu kritiky si vyslúžil Viktor Orbán za svoj prejav kritizujúci Európsku úniu, v ktorej rázne odmietol snahu Európskej únie vytvoriť „*zmiešanú rasu ľudí*“ a deklaroval, že časť Európy, kde spolu žijú ľudia s európskym a neeurópskym pôvodom, už nie sú národy. Ďalej v jeho prejave nechýbali ani homofóbne prejavy keď povedal: „*Jednoducho, Maďari – alebo synovia niektorých iných národov – si s tým nevedia rady. Existujú všetky tieto rodové veci: transnárodné a transrodové; ale najďalej môžeme zájsť, keď povieme „Transylvánia“ – hoci v maďarčine sa to volá „Erdély“.* Nemôžeme ísť ďalej. Preto vás žiadam, aby ste sa nedali zavádzať, nedali sa oklamať: je tu vojna, energetická kríza, hospodárska kríza a vojnová inflácia, a to všetko nám pred očami kreslí clonu, clonu medzi nami a problém rodu a migrácie“. Kritizoval povolenie adopcie páromi rovnakého pohlavia a taktiež schválenie manželstva páromi rovnakého pohlavia. ¹³⁵

V oficiálnom vyhlásení lídrov Európskeho parlamentu nazvali Orbánov prejav neospravedlniteľným a apelovali na orgány Európskej únie, aby sa rázne ohradili voči tomuto prejavu. „*Využívame túto príležitosť a opakujeme, že v našich spoločnostiach nie je miesto pre rasizmus, diskrimináciu a nenávisťné prejavy. Vyzývame na ďalšie kroky zo strany vlád EÚ a na úrovni EÚ, a to aj proti rastúcej normalizácii rasizmu a xenofóbie, a zdôrazňujeme*

¹³⁴ ORBÁN, V.: *Speech by prime minister Viktor Orbán on 15 march*. Government. 2016. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/speech-by-prime-minister-viktor-orban-on-15-march>>

¹³⁵ ORBÁN, V. *Speech by prime minister Viktor Orbán at the 31st Bálványos summer free University and student camp*. 2022. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://abouthungary.hu/speeches-and-remarks/speech-by-prime-minister-viktor-orban-at-the-31-st-balvanyos-summer-free-university-and-student-camp>>

potrebu mechanizmu monitorovania a zodpovednosti, aby sa zabezpečilo účinné uplatňovanie právnych predpisov a politiky EÚ proti rasizmu“.¹³⁶ V reakcii na zamrzenie fondov začalo Maďarsko, tak ako aj v predchádzajúcom období, vetovať rozhodnutia Európskej únie, napríklad finančnú pomoc Ukrajine.¹³⁷ Tieto vyjadrenia týkajúce sa migrácie vo všeobecnosti sa v prejavoch premiéra Viktora Orbána objavovali už v roku 2017, keď zdôvodnil ekonomický úspech krajiny etnickou homogénnosťou a teda považoval príchod cudzincov na územie štátu ako ohrozenie ekonomiky.¹³⁸

V porovnaní postojov Viktora Orbána a Roberta Fica ako aktérov zahraničnej politiky môžeme konštatovať výrazne útočnejší a kritickejší postoj Viktora Orbána k problematike Európskej únie. V prejavoch oboch aktérov sa objavujú tie isté aspekty ako je obviňovanie Georga Sorosa z manipulácie vnútornej a zahraničnej politiky štátov či kritika efektivity Európskej únie. Ich intenzita a ostrosť sa však líšia, v čom vedie Viktor Orbán. Je dôležité taktiež uvedomiť si ich rôznu silu a vplyv na smerovanie zahraničnej politiky štátov. Robert Fico ako poslanec opozície nemá taký silný vplyv na samotné formovanie zahraničnej politiky ako má Viktor Orbán, ktorý bol premiérom počas celého nami skúmaného obdobia.

Vnímanie Európskej únie obyvateľmi

Zahraničná politika a všeobecný názor v spoločnosti sú často prepojené a navzájom sa ovplyvňujú. Preto sme sa rozhodli preskúmať názor občanov Slovenskej republiky a Maďarska na Európsku úniu. Pre túto analýzu sme si vybrali dáta z prieskumu Eurobarometer vykonávaného Európskou úniou. Porovnali sme údaje pre roky 2017 a 2022 pri otázke venujúcej sa vnímaniu Európskej únie. Výskumná otázka znela: „*Vytvára pre vás EÚ vo všeobecnosti veľmi pozitívny, pomerne pozitívny, neutrálny, pomerne negatívny alebo veľmi negatívny obraz?*“. Pre jednoduchší prehľad sme do neutrálného obrazu zarátali aj

¹³⁶ EP leaders condemn prime minister Orbán's recent racist declarations. 2022. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220730IPR36709/ep-leaders-condemn-prime-minister-orban-s-recent-racist-declarations>>

¹³⁷ KIORRI, E.: Orbán vetoes Ukraine aid after EU blocks Hungary's fund. 2022. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/politics/podcast/orban-vetoes-ukraine-aid-after-eu-blocks-hungarys-fund/>>

¹³⁸ EURACTIV.COM.: Orbán calls 'ethnic homogeneity' a key to success. 2017. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/orban-calls-ethnic-homogeneity-a-key-to-success/>>

odpovede „neviem posúdiť“, ktoré mali vo väčšine prípadov hodnotu 0%, alebo nepresahujúcu 2%.

Tabuľka č.8: Vnímanie Európskej únie spoločnosťou za rok 2017

Krajina	Celkový pozitívny obraz (%)	Celkový negatívny obraz (%)	Neutrálny obraz (%)
Slovenská republika	36	19	45
Maďarsko	36	21	43
Európska únia	40	21	39

Zdroj: Európska únia.: Standard Eurobarometer 87 - Spring 2017. 2017. [cit. 3.8.2023]. Dostupný na internete: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2142>

Tabuľka č.9: Vnímanie Európskej únie spoločnosťou za rok 2022

Krajina	Celkový pozitívny obraz (%)	Celkový negatívny obraz (%)	Neutrálny obraz (%)
Slovenská republika	32	35	33
Maďarsko	39	19	42
Európska únia	45	18	37

Zdroj: Európska únia: Standard Eurobarometer 98. 2023. [cit. 3.8.2023]. Dostupné na internete: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2872>

Porovnaním hodnôt za oba roky sledujeme výrazné zvýšenie negatívneho obrazu Európskej únie v slovenskej spoločnosti z 19% na 35%. Išlo o zhoršenie názoru časti obyvateľstva, ktorá reprezentovala neutrálny obraz, ktorá poklesla zo 45% v roku 2017 na 33% v roku 2022. V prípade Maďarska sa názory spoločnosti výrazne nezmenili a zostali pomerne stabilné. V oboch rokoch bolo percento pozitívneho vnímania Európskej únie pod európskym priemerom. Je nutné poukázať na fakt, že v roku 2017 boli názory spoločnosti v oboch krajinách podobné. Nie je tomu tak však v roku 2022, kedy slovenská spoločnosť výrazne silnejšie vníma Európsku úniu v negatívnom obraze.

Na základe nami získaných informácií prezentovaných v prvej časti tejto podkapitoly sa môžeme domnievať, že sa výrazným obratom vo vnímaní Európskej únie v Slovenskej

republike je stav vnútornej politiky štátu. Po dvoch vládnych obdobiach, ktoré sa skončili veľkými protestami, v ktorých ľudia žiadali zmenu a rekonštrukciu vnútornej politickej sféry, sa k moci dostala vládna koalícia, ktorá nebola schopná naplniť požiadavky obyvateľov. Namiesto toho sa sústreďovali na vnútorné rozpory medzi vládnymi stranami, ktoré často riešili pred očami verejnosti. Je možné, že najmä preto časť obyvateľstva stratila vieru v zmenu a stabilitu krajiny. Túto situáciu využili populistické strany, ktoré v tomto období naberali na popularite. Tieto faktory mohli do určitej miery ovplyvniť pohľad slovenskej verejnosti na Európsku úniu. V prípade Maďarska sa za nami sledované obdobie neudiali také výrazné zmeny vo vládnej koalícii ako to bolo v Slovenskej republike. Pri moci sa stále držala strana Fidesz na čele s Viktorom Orbánom, ktorý počas celého svojho pôsobenia v nami sledovanom období zastával euroskeptické postoje. Pre komunikáciu svojich cieľov a postojov si vyberal mediálne kampane a rôzne prejavy na verejnosti, tlačových konferenciách či na univerzitách. Je pozoruhodné, že napriek tejto komunikácii zo strany premiéra nenastal veľký nárast v negatívnom vnímaní Európskej únie spoločnosťou, ale práve naopak, negatívny názor na Európsku úniu klesol z 21% v roku 2017 na 19% v roku 2022. Je preto diskutabilné, do akej miery vláda Maďarska vo svojej politike reflektuje názory verejnosti, ktorú zastupuje. Práve z tohto dôvodu je pri skúmaní politiky štátu dôležité skúmať aj názor verejnosti a jeho trendy týkajúce sa jeho politického smerovania.

Záver a diskusia

Obdobie rokov 2017 až 2022 bolo pomerne turbulentné vo všetkých nami skúmaných sférach. Prvou skúmanou sférou bol vzťah štátov s Ruskou federáciou a ich reakcia na vojnu na Ukrajine. Odborníci v poslednom období upozorňujú na nárast dezinformácií a na stále pozitívnejší názor verejnosti na Ruskú federáciu v Slovenskej republike. Tento fakt je podporený aj výsledkami nami skúmaného prieskumu Eurobarometer, v ktorom 56% slovenskej verejnosti nesúhlasí s dodávkou vojenskej techniky a materiálu na Ukrajinu. Napriek názoru verejnosti si Slovenská republika udržala proeurópske smerovanie a neprestajne vyjadruje svoju podporu Ukrajine. Najväčšiu zásluhu na tom majú prezidentka Zuzana Čaputová a premiér Eduard Heger, ktorí jasne formulujú postoje Slovenskej republiky. Slovenská republika sa týmto prístupom dostala na zoznam znepriatelených krajín Ruskej federácie. Na druhej strane Maďarsko bolo pomerne opatrné vo vyjadrovaní svojho postoj k Ruskej federácii vo vzťahu k vojne na Ukrajine. Potvrďuje to aj fakt, že na rozdiel od Eduarda Hegera Viktor Orbán nenavštívil územie Ukrajiny, ale na druhú stranu sa už po trinásty krát stretol s prezidentom Ruskej federácie, Vladimirom Putinom. Maďarsko svoj postoj vysvetľovalo závislosťou na ruskom plyne, ekonomických prepojeniach v spojitosti s rozširovaním jadrovej elektrárne Paks a svojej stratégie „Eastern opening“. Maďarsko-ukrajinské vzťahy ochladli vydaním zákona zakazujúceho používať iný ako ukrajinský jazyk na verejných priestranstvách, ktorý bol síce zameraný na odstránenie využívania ruštiny v školách a verejnej správe, no dotýkal sa aj maďarsky hovoriacej menšiny v Zakarpatskej oblasti. Maďarsko taktiež odmietlo poskytnúť Ukrajine vojenskú pomoc, na druhej strane, Slovensko bolo jedným z prvých štátov, ktoré Ukrajine na začiatku vypuknutia vojny vojenskú pomoc poskytli.

V oblasti migračnej politiky oboch štátov, oba rázne odmietli migračné kvóty a oba podali žalobu na Európsky súdny dvor. Významným rozdielom bola ich reakcia na rozsudok, ktorý zaznel v prospech Európskej únie. Zatiaľ čo Slovenská republika tento rozsudok, napriek svojmu nesúhlasu, prijala, maďarskí predstavitelia sa voči nemu ostro ohradili a zazneli slová o tom, že ozajstný boj ešte len začína. Efektivita migračnej politiky štátov je vzhľadom na nami skúmané štatistické údaje diskutabilná. Čo sa týka Maďarska, zaznamenalo nárast nelegálneho prechodu cez hranice, počet dlhodobých prisťahovalcov

a pomer udelených azylov neklesol o významnú hodnotu. Bolo by nesprávne vyvodit' jasný záver a označiť maďarskú migračnú politiku za neefektívnu, pretože na nárast počtu nelegálnych prekročení hraníc mohli mať vplyv nami nezistené faktory ako napríklad vojna na Ukrajine, zvýšenie počtu kontrol nelegálnych prisťahovalcov a ďalšie. Slovenská republika zaznamenala mierny pokles v nelegálnych prechodoch hraníc a v počte dlhodobých migrantov, na druhej strane zaznamenala nárast pomeru udelených azylov. Je dôležité poznamenať, že Slovenská republika si nedala za cieľ zabrániť príchodu migrantov v takej miere, ako to bolo v prípade Maďarska, na druhej strane pomáhala utečencom z Ukrajiny, a teda to mohlo byť faktorom stojacim za nárastom udelených azylov. Týmto faktorom by bolo vhodné venovať hlbší výskum.

Vzťah Maďarska a Európskej únie v nami sledovanom období nebol ideálny. Maďarsko bolo často napomínané za porušovanie zásad právneho štátu, za svoje kroky proti migrácii, proti mimovládny organizáciám, slobode médií a svoje protieurópske výroky. Maďarsko v tomto období často zneužívalo svoje právo veta na blokáciu dôležitých rozhodnutí v Európskej únii. Jeho pasívne agresívna stratégia bola do istej miery úspešná, keď prinútilo Európsku úniu uvoľniť časť zablokovaných fondov v snahe vyriešiť zložitú situáciu s blokovaním rokování. Slovenská republika po nástupe novej vlády zaujala prozápadný a proeurópsky postoj. Paradoxne, skúmaním vyjadrení politických zoskupení OĽANO a Smer-SD v médiách vládnú koalíciu viedla viac euroskeptická strana. Napriek tomu však bola slovenská politika v súlade s tou európskou. Považovali sme sa významné skúmať konanie Viktora Orbána a Roberta Fica ako dôležitých aktérov zahraničnej politiky štátov vo vzťahu k Európskej únii. Obaja aktéri zdieľali podobné názory a využívali obviňovanie Georga Sorosa z manipulácie vnútroštátnych vecí oboch štátov. Robert Fico po svojom odchode z vlády zmenil svoj postoj z proeurópskeho na ťažko definovateľný a nie je jasné, do akej miery ide o stratégiu na získanie voličov a do akej miery je s týmito názormi stotožnený. Skúmaním verejnej mienky vo vzťahu k názoru na Európsku úniu sme porovnávali výsledky prieskumu Eurobarometer z roku 2017 s výsledkami z roku 2022. Odhalili sme nebezpečný trend zvyšujúceho sa negatívneho názoru na Európsku úniu v Slovenskej republike. Faktorom ovplyvňujúcim tieto výsledky môže byť zneužívanie Európskej únie na ospravedlnenie zlyhaní vnútornej politiky a rozšírenie vplyvu dezinformácií v slovenskej spoločnosti. Vplyv dezinformácií v Slovenskej republike je

dôležitý a nebezpečný problém, ktorý môže ovplyvniť budúcnosť Slovenskej republiky v Európskej únii. S blížiacimi sa predčasnými voľbami v Slovenskej republike by bolo vhodné venovať sa podrobnejšiemu výskumu tejto problematiky.

Slovenská republika a Maďarsko napriek svojej geografickej blízkosti nezdieľajú rovnakú politiku. V niektorých aspektoch a otázkach sa síce približujú, ale jednota by sa hľadala len ťažko. Tento rozdiel môže mať negatívny vplyv na budúcnosť Maďarska v Európskej únii ako aj na silu a efektivitu celku V4. Pre stabilitu strednej Európy je dôležité viesť dialóg a snažiť sa s Maďarskom viac priblížiť. Dôležité obdobie príde po výsledku predčasných voľbách v Slovenskej republike. Nie je jasné, aká vládna koalícia vznikne a aké smerovanie Slovenskej republiky v rámci zahraničnej politiky si nová vládna koalícia zvolí. V spojitosti s rozšírením dezinformácií a nárastom sily populistických strán je diskutabilné, či si Slovenská republika udrží svoje proeurópske a prozápadné smerovanie. V každom prípade je nutné tieto vzťahy ďalej sledovať a upozorňovať na správanie strán, ktoré šíria nepravdivé informácie. Pretože teraz, viac ako kedykoľvek predtým, je zahraničná politika významným bodom politickej agendy a diskusie. Zo zahraničnej politiky sa tak stal rukojemník vnútornej politiky, čo môže mať vážne následky pre budúce smerovanie a efektivitu Európskej únie.

Použitá literatúra

1. AKTUALITY.SK Konanie Eurokomisie voči Maďarsku pre protimigračný zákon pokračuje. [elektronický zdroj]. In *aktuality.sk* [online]. 2019. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <https://www.aktuality.sk/clanok/660052/konanie-eurokomisie-voci-madarsku-pre-protimigracny-zakon-pokracuje/?AT=wgt.article-clanok-podclankom>
2. ASYLUM INFORMATION DATABASE. Country Report: Hungary. [elektronický zdroj]. In *asylumineurope.org* [online]. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/>
3. BAYER, Lili. – ERSZENHORN, M. David. Strongmen strut their stuff as Orbán visits Putin in Russia. [elektronický zdroj]. In *Politico* [online]. 2.2.2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <https://www.politico.eu/article/viktor-orban-vladimir-putin-hungary-russia-kremlin-meeting/>
4. BENCHARIF, Sarah-Taïssir. Hungary's Orbán travels to Moscow for Gorbachev's funeral. [elektronický zdroj]. In *Politico* [online]. 3.9.2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <https://www.politico.eu/article/hungary-viktor-orban-moscow-mikhail-gorbachev-funeral/>
5. BREZÁNI, Peter. *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2011* [elektronický zdroj]. 1. vyd. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, N.O., 2012. 192 s. [cit. 2022-11-11]. ISBN 978-80-89645-01-5. Dostupné na: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2012/02/Rocenka-zahranicnej-politiky-SR-2011.pdf>
6. BRZOZOWSKI, Alexandra. - RIOS, Beatriz. - FORTUNA, Gerardo. EPP votes to suspend Hungary's Fidesz party membership. [elektronický zdroj]. *www.euractiv.com* [online]. 20.3.2019. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/epp-votes-to-suspend-hungarys-fidesz-party-membership/>
7. BRZOZOWSKI, Alexandra. MEPs trigger article 7 against Hungary after evasive Juncker speech. [elektronický zdroj]. In *www.euractiv.com* [online]. 12.9.2018. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/meps-trigger-article-7-against-hungary-after-evasive-juncker-speech/>
8. BÚTORA, Martin. Slovensko 2010, Správa o stave spoločnosti a demokracie a o trendoch na rok 2010: Zahraničná politika. [elektronický zdroj]. 1. vyd. Bratislava:

- Inštitút pre verejné otázky. 2011. 437 s. [cit. 2022-11-11]. ISBN 978-80-89345-32-8 Dostupné na internete: https://www.researchgate.net/publication/299392222_Slovensko_2010_Sprava_o_stave_spolocnosti_a_demokracie_a_o_trendoch_na_rok_2011
9. CABADA, Ladislav – DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra a kol. Komparace politických systému III. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2004. 330 s. ISBN 80-245-0806-0.
 10. CANDAU, Marion. MEPs call for better protection of journalists. [elektronický zdroj]. In euractiv.com [online]. 24.4.2018. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/meps-call-for-better-protection-of-journalists/>>
 11. COAKLEY, Amanda. Putin's Trojan horse inside the European Union. [elektronický zdroj]. In *foreignpolicy.com* [online]. 3.8.2022. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <https://foreignpolicy.com/2022/08/03/hungary-orban-russia-conservative-politics/>
 12. CUPRIK, Roman. Hoaxy o laboratóriách a vojne V rukách elít. Hlavné správy zablokovali. [elektronický zdroj]. In *domov.sme.sk* [online]. 2.3.2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <https://domov.sme.sk/c/22852515/dezinformacny-portal-hlavne-spravy-je-zablokovany.html>
 13. ČTK. Matovič hlási mimoriadny úspech. Brusel uvoľní štátom miliardy, pomôžu znížiť závislosť od Ruska. [elektronický zdroj]. In *HNonline.sk* [online]. 4.10.2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://hnonline.sk/finweb/zahranicna-ekonomika/96044557-matovic-hlasi-mimoriadny-uspech-brusel-uvolni-statom-miliardy-pomozu-znizit-zavislost-od-ruska>
 14. DAC. Benátska komisia vyzvala Maďarsko, aby anulovalo zákon kriminalizujúci pomoc utečencom. [elektronický zdroj]. In *EuropskeNoviny.sk* [online]. 23.6.2018. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <https://europskenoviny.sk/2018/06/23/benatska-komisia-vyzvala-madarsko-aby-anulovalo-zakon-kriminalizujuci-pomoc-utecencom/>
 15. DEUTSCHE WELLE. EU strikes deal to lift Hungary's block on Ukraine aid. [elektronický zdroj]. In *DW.com* [online]. 13.12.2022. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <https://www.dw.com/en/eu-strikes-deal-to-lift-hungarys-block-on-ukraine-aid/a-64077864>

16. DEUTSCHE WELLE. Ukraine updates: Zelenskyy says russians 'destroyed' Bakhmut. [elektronický zdroj]. In *DW.com* [online]. 12.10.2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <https://www.dw.com/en/ukraine-updates-zelenskyy-says-russians-destroyed-bakhmut/a-64055819>
17. DULAIOVÁ, Mária. Neúspešnú žalobu pre povinné kvóty zaplatí Slovensko. Koľko Bude stáť, fico zatiaľ nevie. [elektronický zdroj]. In *Noviny.sk* [online]. 6.9.2017. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <https://www.noviny.sk/zahranicie/256401-zaloba-kvoty-slovensko-zaplatit-fico>
18. DULEBA, Alexander – LUKÁČ, Pavol – WLACHOVSKÝ, Miroslav. Zahraničná politika Slovenskej republiky: Východiská, stav a perspektívy. 1. vyd. Bratislava: Výskumní centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku. 1998. 63 s. ISBN 80-967745-4-9.
19. ECRE. Hungary vs EU: CJEU confirms stop Soros amendments violate EU law, commission seeks to impose non-compliance fines, minister of justice challenges supremacy of EU law. [elektronický zdroj]. In *ecre.org* [online]. 9.11.2021. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <https://ecre.org/hungary-vs-eu-cjeu-confirms-stop-soros-amendments-violate-eu-law-commission-seeks-to-impose-non-compliance-fines-minister-of-justice-challenges-supremacy-of-eu-law/>
20. EP leaders condemn prime minister Orbán's recent racist declarations. [elektronický zdroj]. In *europarl.europa.eu* [online]. 30.7.2022. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220730IPR36709/ep-leaders-condemn-prime-minister-orban-s-recent-racist-declarations>
21. EURACTIV, - TASR. Čaputová, Danko a Pellegrini Sa V spoločnej deklarácii prihlásili K Únii. [elektronický zdroj]. In *euractiv.sk* [online]. 27.6.2019. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/caputova-danko-a-pellegrini-sa-v-spolocenej-deklaracii-prihlasili-k-unii/>
22. EURACTIV. Orbán calls 'ethnic homogeneity' a key to success. [elektronický zdroj]. In *www.euractiv.com* [online]. 1.3.2017. . [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/orban-calls-ethnic-homogeneity-a-key-to-success/>
23. EURONEWS - EFE. Russia gets approval to build two new nuclear reactors in Hungary. [elektronický zdroj]. In *euronews.com* [online]. 29.8.2022. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <https://www.euronews.com/2022/08/27/hungary-gives-russia-green-light-for-nuclear-reactor-expansion>

24. EURONEWS. Hungary move to criminalise helping asylum seekers 'infringes EU law'. [elektronický zdroj]. In *euronews.com* [online]. 17.11.20212. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <https://www.euronews.com/my-europe/2021/11/16/hungary-move-to-criminalise-support-of-asylum-seekers-infringes-eu-law>
25. EURÓPSKA KOMISIA. Slovensko v EÚ. [elektronický zdroj]. In: *europa.eu* [online]. dátum neznámy. [cit. 2022-11-13]. Dostupné na: https://slovakia.representation.ec.europa.eu/o-nas/slovensko-v-eu_sk
26. EUROSTAT. Immigration. [elektronický zdroj]. In *europa.eu* [online]. [cit. 2023-1-23]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00176/default/table?lang=en>
27. FIALA, Petr – HERBUT, Ryszard a kol. Stredoevropské systémy politických stran. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 2003. 255 s. ISBN 80-210-3091-7
28. GABRIŽOVÁ, Zuzana. *Súdny Dvor EU zamietol žaloby Slovenska a Maďarska Na kvóty*. [elektronický zdroj]. In *euractiv.sk* [online]. 6.9.2017. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <https://euractiv.sk/section/spravodlivost-a-vnutro/news/sudny-dvor-eu-zamietol-zaloby-slovenska-madarska-na-kvoty/>
29. GOTEY, Georgi. Diplomat: EU could seek to bypass Hungary after series of vetoes. [elektronický zdroj]. In *euractiv.com* [online]. 21.5.2021. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/politics/news/diplomat-eu-could-seek-to-bypass-hungary-after-series-of-vetoes/>
30. GOTEY, Georgi. Petition launched to eject Orbán's Fidesz from EPP. [elektronický zdroj]. In *euractiv.com* [online]. 24.4.2017. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/freedom-of-thought/news/petition-launched-to-eject-orbans-fidesz-from-epp/>
31. HARGITAI, Tibor. How Eurosceptic is Fidesz actually?. [elektronický zdroj]. In *Politics in Central Europe* [online]. 31.3.2020, č. 16, s.189-209. [cit. 2022-25-1]. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.2478/pce-2020-0009>
32. HUNGARIAN HELSINKI COMMITTEE. Hungary: Key Asylum Figures for 2017. [elektronický zdroj]. In *helsinki.hu* [online]. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC-Hungary-asylum-figures-1-January-2018.pdf>

33. HUDEC, Michal. Slovakia expels 35 Russian diplomats accused of espionage. [elektronický zdroj]. In *euractiv.com* [online]. 31.3.2022. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/slovakia-expels-35-russian-diplomats-accused-of-espionage/
34. HUDEC, Michal. Zelensky understands Slovakia unable to cut Russian oil and gas supplies. [elektronický zdroj]. *euractiv.com* [online]. 11.3.2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/zelensky-understands-slovakia-unable-to-cut-russian-oil-and-gas-supplies/>
35. HUNGARY PM. We lied to win election. [elektronický zdroj]. In *The Guardian* [online]. 18.9.2006. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/world/2006/sep/18/1>
36. IFES. Elections: Hungary referendum 2003. [elektronický zdroj]. In *electionguide.org* [online]. 12.4.2003. [cit. 2022-2-1]. Dostupné na internete: <https://www.electionguide.org/elections/id/40/>
37. JANASHIA, Tatia. Hungary's Eastern Opening: The Precedent of "the Rise of the Rest" [elektronický zdroj]. Tbilisi: INTERNATIONAL BLACK SEA UNIVERSITY, 2021, 36 s. [cit. 2022-12-25]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/353119838_Hungary's_Eastern_Opening_The_Precedent_of_the_Rise_of_the_Rest
38. JENČOVÁ, Irena. Slovakia to avert energy crisis in Ukraine. [elektronický zdroj]. In *euractiv.com* [online]. 14.10.2021. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/slovakia-to-avert-energy-crisis-in-ukraine/
39. JUHÁSZ, Krizstina. Assessing Hungary's Stance on Migration and Asylum in Light of the European and Hungarian Migration Strategies. [elektronický zdroj]. In *Politics in Central Europe* [online]. 2.8.2017, č.13, s.35-54. [cit. 2023-30-1]. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1515/pce-2016-0021>
40. KANCELÁRIA NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Ústava Slovenskej republiky a jej dvadsaťpäť rokov. [elektronický zdroj]. In *nrsr.sk* [online]. 2017. s.409. [cit. 2022-25-1]. Dostupné na internete: https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/publikacie-ine_Ustava_SR_1992_2017.pdf
41. KASNYIK, Marton. EU Freezes Nearly €22 Billion in Funds Earmarked for Hungary. [elektronický zdroj]. In *Bloomberg* [online]. 13.12.2022. [cit. 2023-8-3].

- Dostupné na internete: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-12-23/eu-freezes-almost-22-billion-in-hungary-funds-in-blow-to-orban?leadSource=uverify%20wall>
42. KIORRI, Evi. Orban vetoes Ukraine aid after EU blocks Hungary's fund. [elektronický zdroj]. In *euractiv.com* [online]. 8.12.2022. [cit. 2023-8-3] Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/politics/podcast/orban-vetoes-ukraine-aid-after-eu-blocks-hungarys-fund/>
43. KISS, Balász – ZAHORÁN, Csaba Hungarian domestic policy in foreign policy. [elektronický zdroj]. In *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* [online]. 2007, roč. 16, č. 2, s. 46-64. [cit. 2023-1-2]. Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/26590892>
44. KOLEŇÁK, Martin. Vývoj politického systému Maďarska po roce 1989 [elektronický zdroj]. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012, 60 s. [cit. 2022-12-25]. Dostupné na: https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/5144/1/BP_pred_tiskem.pdf
45. KORČOK, Ivan. *Yearbook of Slovakia's Foreign Policy 2020* [elektronický zdroj]. 1. vyd. Bratislava: Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, 2021. 288 s. [cit. 2022-12-24]. ISBN 978-80-89645-04-6. Dostupné na: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2021/08/Yearbook-of-Slovakias-Foreign-Policy-2020.pdf>
46. KURUCZ, Milan. Stratégia maďarkšej zahraničnej politiky: zámery a realita [elektronický zdroj]. In *Medzinárodné vzťahy* [online]. Bratislava: Ekonomická univerzita, 2012, č. 10, s. 87-107. [cit. 2022-12-25]. ISSN 1336-1562 Dostupné na: https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2012/1/2012-1_kurucz.pdf
47. LAJČÁK, Miroslav. *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2014* [elektronický zdroj]. 1. vyd. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, N.O., 2015. 220 s. [cit. 2022-11-13]. ISBN 978-80-89645-02-2. Dostupné na: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2015/03/Rocenka-zahranicnej-politiky-SR-2014.pdf>

48. LAJČÁK, Miroslav. Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2018 [elektronický zdroj]. 1. vyd. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, N.O., 2019. 179 s. [cit. 2022-11-13]. ISBN 978-80-89356-88-1. Dostupné na: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2019/04/Yearbook-of-Slovakias-Foreign-Policy-2018.pdf>
49. MARUŠIAK, Juraj. Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2010 [elektronický zdroj]. 1. vyd. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, N.O., 2011. 256 s. [cit. 2023-20-3]. ISBN 978-80-89356-31-7. Dostupné na: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2011/03/Rocenska-zahranicnej-politiky-SR-2010.pdf>
50. MARUŠIAK, Juraj. Slovak, not Brussels Social Democracy. Europeanization/De-Europeanization and the ideological development of SMER-SD before 2020 parliamentary elections in Slovakia. [elektronický zdroj]. 2021. s.37-58. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: https://www.researchgate.net/publication/349724589_'Slovak_not_Brussels_Social_Democracy'_EuropeanizationDe-Europeanization_and_the_Ideological_Development_of_Smer-SD_Before_2020_Parliamentary_Elections_in_Slovakia
51. MÁSZÁROS, R. Tamás. As Hungary lauds its “Eastern Opening” policy, statistics fail to show benefits. [elektronický zdroj]. In *www.euractive.com* [online]. 27.9.2022. [cit. 2023-30-1]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/as-hungary-lauds-its-eastern-opening-policy-statistics-fail-to-show-benefits/>
52. MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Vstup do NATO. [elektronický zdroj]. In *mosr.sk* [online]. 2004. [cit. 2022-11-24]. Dostupné na: <https://www.mosr.sk/vstup-do-nato/?mnu=288>
53. MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Bezdôvodné zavádzanie kontrol Na vnútorných hraniciach moze viesť ku koncu Schengenu, [elektronický zdroj]. 13.10.2017. [cit. 2023-2-25]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-6&sprava=bezdovodne-zavadzanie-kontrol-na-vnutornych-hraniciach-moze-viest-ku-koncu-schengenu>
54. MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Ročenky. [elektronický zdroj]. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?rocenky>

55. MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Štatistiky. [elektronický zdroj]. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <<https://www.minv.sk/?statistiky-20>>
56. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKYCH ZÁLEŽITOSTÍ. Správa o plnení úloh zahraničnej a európskej politiky SR v roku 2017 a jej zameranie na rok 2018. [elektronický zdroj]. 2018. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://www.mzv.sk/diplomacia/zahranicna-politika>
57. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKYCH ZÁLEŽITOSTÍ SR. Geopolitické postavenie SR. In: *Výročná správa ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky za rok 2022*. Bratislava: MZVEZ SR, 2023, s.28. ISBN 978-80-88726-88-3
58. MORVAY, Peter. Pred Putinovou návštevou Maďarska odhalili Nový pamätník Červenej armády V Ostrihome. [elektronický zdroj]. In *Denník N* [online]. 2.2.2017. [cit. 2023-20-3]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/672952/pred-putinovou-navstevou-madarska-odhalili-novy-pamatnik-cervenej-armady-v-ostrihome/?ref=inc>
59. MZVEZ. Rastislav Káčer minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. [elektronický zdroj]. In *mzv.sk* [online]. 2022. [cit. 2022-12-25]. Dostupné na: <https://www.mzv.sk/ministerstvo/kto-sme/minister>
60. ONDERČANIN, Lukáš. Zastavme Brusel, vyzýva Orbán Maďarov. [elektronický zdroj]. In *svet.sme.sk* [online]. 2017. [cit. 2023-1-25]. Dostupné na: <https://svet.sme.sk/c/20501785/zastavme-brusel-vyzyva-orban-madarov.html>
61. ORBÁN, Viktor. Speech by prime minister Viktor Orbán on 15 march. [elektronický zdroj]. In *kormany.hu* [online]. 15.3.2016. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-speeches/speech-by-prime-minister-viktor-orban-on-15-march>
62. ORBÁN, Viktor. Speech by Prime Minister Viktor Orbán at the 31st Bálványos Summer Free University and Student Camp. [elektronický zdroj]. In *abouthungary.hu* [online]. 23.7.2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <https://abouthungary.hu/speeches-and-remarks/speech-by-prime-minister-viktor-orban-at-the-31-st-balvanyos-summer-free-university-and-student-camp>
63. Oznámenie č. 115/1997 Z.z., o uzavretí Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou. In *Systém ASPI*

- [online]. [cit. 2023-30-1]. ISSN 2336-517X. Dostupné na internete: <https://www.aspi.sk/products/lawText/1/45399/1/2/oznamenie-c-115-1997-zz-o-uzavreti-zmluvy-o-dobrom-susedstve-a-priatelскеj-spolupraci-medzi-slovenskou-republikou-a-madarskou-republikou/oznamenie-c-115-1997-zz-o-uzavreti-zmluvy-o-dobrom-susedstve-a-priatelскеj-spolupraci-medzi-slovenskou-republikou-a-madarskou-republikou>
64. PÁLKA, Adam – TASR. Rusko napadlo Ukrajinu, Zelenskyj vyhlásil všeobecnú mobilizáciu. [elektronický zdroj]. In *spravy.pravda.sk* [online]. 24.2.2022. [cit. 2022-12-24]. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/617983-online-rusko-utoci-na-ukrajinu/>
65. PATAJ, Roman. Newsfilter: Matovič odstúpil dôstojne, vypýtal si odpustenie. [elektronický zdroj]. In *dennikn.sk* [online]. 2021. [cit. 2022-12-24]. Dostupné na: <https://dennikn.sk/2334047/newsfilter-matovic-odstupil-dostojne-vypyтал-si-odpustenie/>
66. PELLEGRINI, Peter. Vláda nikdy nezmení proeurópsky kurz. [elektronický zdroj]. In *HNonline.sk* [online]. 18.3.2019. Dostupné na internete: <https://hnonline.sk/komentare/komentare/1909257-vlada-nikdy-nezmeni-proeuropsky-kurz>
67. PÉTER, Daniel. The Eastern opening – an element of Hungary’s trade policy [elektronický zdroj]. 2015, 7.s. [cit. 2023-3-1]. Dostupné na internete: https://www.researchgate.net/publication/282217890_The_Eastern_Opening_-_An_Element_of_Hungary%27s_Trade_Policy
68. POLICE.HU. Illegális migráció alakulása heti bontásban. [elektronický zdroj]. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/illegalis-migracio-alakulasa>
69. President.sk. President Kiska addressed the European Parliament. [elektronický zdroj]. In *president.sk* [online]. 15.11.2017. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://www.prezident.sk/en/article/prezident-kiska-vystupil-s-prihovorom-v-europskom-parlamente/>
70. PRUŠOVÁ, Veronika – DUGOVIČ, Matej. Fico podal demisiu a odkázal že nekončí, prezident poveril zostavením vlády Pellegriniho. [elektronický zdroj]. In *dennikn.sk* [online]. 15.3.2018. [cit. 2022-11-24]. Dostupné na: <https://dennikn.sk/1063689/fico-nekonci/>

71. REDAKCIA MD. (2018, November 22). Kauzu Hedvigy Malinovej uzavreli Po 12 rokoch. Patrila K najzávažnejším Za exministra Kaliňáka. [elektronický zdroj]. In *Noviny.sk* [online]. 22.11.2018. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na internete: <https://www.noviny.sk/slovensko/390134-kauzu-hedvigy-malinovej-uzavreli-po-12-rokoch-patrila-k-najzavaznejsim-za-exministra-kalinaka>
72. ŘÁDEK, Miroslav. Ruskej propagande Sa Na Slovensku Darí. [elektronický zdroj]. In *Správy RTVS* [online]. 2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://spravy.rtvsk/2022/05/ruskej-propagande-sa-na-slovensku-dari/>
73. SAMSON, Ivo. Integrácia Maďarska do Európskej únie. [elektronický zdroj]. In *Medzinárodné otázky* [online]. 1994, roč. 3, č. 4. s. 17-30. [cit. 2023-1-2]. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/44963271>
74. SITA. Čaputová vymenovala do funkcie ministra Korčoka, prioritou je zvládnutie pandémie Covid-19. [elektronický zdroj]. In *webnoviny.sk* [online]. 8.4.2020. [cit. 2022-12-25]. Dostupné na: <https://www.webnoviny.sk/caputova-vymenovala-do-funkcie-ministra-korcoka-prioritou-je-zvladnutie-pandemie-covid-19/>
75. SITA. Heger označil Putinov útok Za barbarský CIN a predpokladá, že agresia vyženie Z Ukrajiny mnoho ľudí. [elektronický zdroj]. In *SITA.sk* [online]. 24.2.2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://sita.sk/heger-predpoklada-ze-ruska-agresia-vyzenie-z-ukrajiny-mnogo-jej-obyvatelov-putinov-utok-oznaci-za-barbarsky-cin/>
76. SITA. Kubiš sa pre Slotu ospravedlňuje maďarskej ministerke. [elektronický zdroj]. In *sme.sk* [online]. 7.6.2008. [cit. 2022-11-24]. Dostupné na: <https://domov.sme.sk/c/3915828/kubis-sa-pre-slotu-ospravedlnuje-madarskej-ministerke.html>
77. SITA. Maďarský parlament prijal zákon proti imigrácii, Za pomoc utečencom hrozí väzenie. [elektronický zdroj]. In *SITA.sk* [online]. 20.6.2018. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <https://sita.sk/madarsky-parlament-prijal-zakon-proti-imigracii-za-pomoc-utecencom-hrozi-vazenie/>
78. SITA. Minister v demisii Korčok ešte nepozná svojho nástupcu. [elektronický zdroj]. In *tyzden.sk* [online]. 7.9.2022. [cit. 2022-12-25]. Dostupné na: <https://www.tyzden.sk/politika/88277/minister-v-demisii-korcok-este-nepozna-svojho-nastupcu/>
79. Smer-SD. Vláda SR pripravuje celý rad legislatívnych zmien v boji proti terorizmu. [elektronický zdroj]. In *strana-smer* [online]. 25.11.2015. [cit. 2022-25-1].

Dostupné na internete: <https://stwebsmer.strana-smer.sk/vlada-sr-pripravuje-cely-rad-legislativnych-zmien-v-boji-proti-terorizmu>

80. STAHL, Peter. Maďarská zahraničná politika bez zmien. [elektronický zdroj]. In hnonline.sk [online]. 6.9.2004 [cit. 2022-12-25]. Dostupné na: <https://hnonline.sk/svet/99832-madarska-zahranicna-politika-bez-zmien>
81. SZIJJÁRTÓ, Péter. 28.12.2020. [cit. 2023-3-1]. Dostupné na internete: <https://www.facebook.com/watch/?v=334550447517442>
82. SZIJJÁRTÓ, Péter. FM: Hungary will not send troops or weapons to Ukraine. [elektronický zdroj]. In *abouthungary.hu* [online]. 10.3.2022. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <https://abouthungary.hu/news-in-brief/fm-hungary-will-not-send-troops-or-weapons-to-ukraine>
83. ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Definitívne výsledky hlasovania. [elektronický zdroj]. In *volby.statistics.sk* [online]. 2020. [cit. 2022-12-25]. Dostupné na: <https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2020/sk/data02.html>
84. TARNOK, Balazs Embassy of Hungary Washington. [elektronický zdroj]. In *washington.mfa.gov* [online]. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <https://washington.mfa.gov.hu/eng/news/why-is-hungary-blocking-ukraines-nato-accession>
85. TASR. Danko zožal V ruskej Štátnej dume standing ovation, Kiska zatiaľ V Štrasburgu varoval pred propagandou Moskvy. [elektronický zdroj]. In *HNonline.sk* [online]. 15.11.2017. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://hnonline.sk/slovensko/1063297-kym-kiska-v-strasburgu-varoval-pred-propagandou-moskvy-danko-zozal-v-ruskej-statnej-dume-standing-ovation>
86. TASR. Exministerka USA kedysi o SR povedala, že je to čierna diera Európy. [elektronický zdroj]. In *Teraz.sk* [online]. TASR, 15.5.2017 [cit. 2022-9-10]. Dostupné na: <https://www.teraz.sk/video/exministerka-zahranicnych-veci-usa-ma/259621-clanok.html>
87. TASR. Kubiš: renomé Slovenska kazia vzťahy s Maďarskom. [elektronický zdroj]. In *Pluska.sk* [online]. TASR, 3.10.2010 [cit. 2022-9-10]. Dostupné na: <https://www1.pluska.sk/spravy/z-domova/kubis-renome-slovenska-kazia-vztahy-madarskom>

88. TASR. Lídri únie gratulovali Čaputovej k zvoleniu za prezidentku Slovenska. [elektronický zdroj]. In *Pravda.sk* [online]. TASR, 3.4.2019. [cit. 2022-11-24]. Dostupné na: [h https://spravy.pravda.sk/prezidentske-volby-2019/clanok/507715-lidri-unie-gratulovali-caputovej-k-zvoleniu-za-prezidentku-slovenska/](https://spravy.pravda.sk/prezidentske-volby-2019/clanok/507715-lidri-unie-gratulovali-caputovej-k-zvoleniu-za-prezidentku-slovenska/)
89. TASR. Slovenská žaloba na utečenecké kvóty sa začína prejednávať. [elektronický zdroj]. In *euractiv.sk* [online]. 10.5.2017. [cit. 2023-25-2]. Dostupné na internete: <https://euractiv.sk/section/spravodlivost-a-vnutro/news/slovenska-zaloba-na-utecenecke-kvoty-sa-zacina-prejednavat/>
90. TASR. Slovensko získalo prvú európsku inštitúciu, uspeli sme V boji o sídlo Európskeho orgánu práce. [elektronický zdroj]. In *HNonline* [online]. 13.6.2019. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://hnonline.sk/slovensko/1957939-slovensko-ziskalo-prvu-europsku-instituciu-uspeli-sme-v-boji-o-sidlo-europskeho-organu-prace>
91. TASR: R. Fico: Európska únia je pre Slovensko životne dôležitá. [elektronický zdroj]. In *Teraz.sk* [online]. TASR, 19.5.2019 [cit. 2023-2-9]. Dostupné na: <https://www.teraz.sk/slovensko/r-fico-europska-unia-je-pre-slovensk/396240-clanok.html>
92. TASS. Hungary preparing PM Orban's visit to Kiev, hope for dialogue with Ukraine — top diplomat. [elektronický zdroj]. In *tass.com* [online]. 5.3.2023. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <https://tass.com/world/1584995>
93. TÓDA, Mirek. Ruské médiá: Slovensko je náš spojenec. [elektronický zdroj]. In *Svet.sme.sk* [online]. 8.5.2012 [cit. 2022-9-10]. Dostupné na: <https://svet.sme.sk/c/5318646/ruske-media-slovensko-je-nas-spojenec.html>
94. TÖRÖK, Marián. Tri obdobia dvoch desaťročí zahraničnej politiky Slovenskej republiky: Three periods of two decades of Slovakia's foreign policy. *Politické vedy: časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá*. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2014, 17(3), s. 112-151. [cit. 2022-9-10]. ISSN 1335-2741.
95. TREND. Bloomberg: Slovensko bojuje S nárastom ruskej propagandy. Ovplyvnila AZ polovicu obyvateľov. [elektronický zdroj]. In *Bloomberg* [online]. 4.11.2022. [cit. 2023-3-7]. Dostupné na internete: <https://www.trend.sk/spravy/bloomberg-slovensko-bojuje-narastom-ruskej-propagandy-ovplyvnila-polovicu-obyvateľov>
96. TUZHANSKY, Dmytro. Why Slovakia has become Ukraine's Major Ally in the EU and NATO. [elektronický zdroj]. In *euointegration.com* [online]. 8.6.2022. [cit.

2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://www.euointegration.com.ua/eng/articles/2022/06/8/7140833/>

97. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Vláda Slovenskej republiky od 13. 12. 1994 do 30. 10. 1998. [elektronický zdroj]. In *vlada.gov.sk* [online]. 1995. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/vlada-slovenskej-republiky-od-13-12-1994-do-30-10-1998/?csrt=9473945927764287379>
98. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Vláda Slovenskej republiky od 15. 3. 1994 do 13. 12. 1994. [elektronický zdroj]. In *vlada.gov.sk* [online]. 1994. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/vlada-slovenskej-republiky-od-15-3-1994-do-13-12-1994/?csrt=9473945927764287379>
99. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Vláda Slovenskej republiky od 24. 6. 1992 do 15. 3. 1994. [elektronický zdroj]. In *vlada.gov.sk* [online]. 1992. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/vlada-slovenskej-republiky-od-24-6-1992-do-15-3-1994/?csrt=9473945927764287379>
100. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Vláda SR od 04. 07. 2006 do 08. 07. 2010. [elektronický zdroj]. In *vlada.gov.sk* [online]. 2006. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/vlada-sr-od-04-07-2006-do-08-07-2010/>
101. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Vláda SR od 09. 07. 2010 do 04.04.2012. [elektronický zdroj]. In *vlada.gov.sk* [online]. 2010. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/vlada-sr-od-09-07-2010-do-04042012/>
102. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Vláda SR od 24. 03. 2016 do 20. 03. 2020. [elektronický zdroj]. In *vlada.gov.sk* [online]. 2012. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/vlada-sr-od-24-03-2016-do-20-03-2020/?csrt=15570113341894350676>
103. VALLACH, Ladislav. Orbán: Prijali sme zákon Na ochranu práv detí, Nie proti homosexuálom. [elektronický zdroj]. In *TERAZ.sk* [online]. 24.6.2021. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://www.teraz.sk/zahranicie/orban-prijali-sme-zakon-na-ochranu-de/558567-clanok.html>
104. VALERO, J. Hungary and Poland veto stimulus against pandemic. [elektronický zdroj]. In *Euractiv.com* [online]. 2020. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/hungary-and-poland-veto-stimulus-against-pandemic/>

105. VISNOVITZ, Peter – JENNE, Erin Kristin. Populist argumentation in foreign policy: the case of Hungary under Viktor Orbán, 2010–2020. [elektronický zdroj]. In *Comparative European Politics* [online]. Springer Nature, 14.9.2021, č. 19, s. 683-702. [cit. 2022-25-12]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1057/s41295-021-00256-3>
106. VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. [elektronický zdroj]. In *vlada.gov.sk* [online]. Bratislava, 1998, 43 s. [cit. 2022-9-10]. Dostupné na: https://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf?csrt=15570113341894350676
107. VON DER BURCHARD, Hans. Slovakia's PM urges Germany to accept Ukraine as EU candidate. [elektronický zdroj]. In *Politico* [online]. 14.6.2022. [cit. 2023-7-3]. Dostupné na internete: <https://www.politico.eu/article/slovakia-heger-scholz-ukraine-eu-membership-candidate/>
108. YAR, Lucia. Ex-PM fico slams commission's rule of law report on Slovakia. [elektronický zdroj]. In *euractiv.com* [online]. 21.7.2022. [cit. 2023-8-3]. Dostupné na internete: https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/ex-pm-fico-slams-commissions-rule-of-law-report-on-slovakia/
109. ZOLTÁN, Adam. Politicizing war: Viktor Orbán's right-wing authoritarian populist regime and the Russian invasion of Ukraine. [elektronický zdroj]. In *populismstudies.org* [online]. 8.3.2023. [cit. 2023-27-3]. Dostupné na internete: <https://www.populismstudies.org/politicizing-war-viktor-orbans-right-wing-authoritarian-populist-regime-and-the-russian-invasion-of-ukraine/>